

**ZAKON
O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH
ZAKONA O ROMSKI SKUPNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI**

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

Ocena stanja na področju urejanja in navedba predpisov, ki urejajo to področje

Ustava Republike Slovenije¹ v 65. členu določa, da položaj in posebne pravice romske skupnosti, ki živi v Sloveniji, ureja zakon. Ustava RS v primerjavi z ustavno ureditvijo položaja in posebnih pravic italijanske in madžarske narodne skupnosti (64. člen Ustave RS) ne določa kolektivnih in individualnih pravic, ki naj bi pripadale romski skupnosti in njenim pripadnikom, temveč njihovo urejanje v celoti prepušča zakonu. Navedena ustavna določba pomeni pooblastilo zakonodajalcu, da romski skupnosti, ki živi v Sloveniji, kot posebni etnični skupnosti poleg splošnih pravic, ki gredo vsakomur, z zakonom zagotovi še posebne pravice. V skladu z navedeno ustavno določbo je bil leta 2007 sprejet Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07; v nadaljevanju: zakon oziroma ZRomS-1).

Določbe, ki se nanašajo na urejanje položaja romske skupnosti, so vključene tudi v posamezne področne zakone. Gre vsaj za:

- Zakon o lokalni samoupravi²,
- Zakon o lokalnih volitvah,³
- Zakon o evidenci volilne pravice,⁴
- Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja,⁵
- Zakon o osnovni šoli,⁶
- Zakon o vrtcih,⁷
- Zakon o medijih,⁸
- Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo,⁹
- Zakon o knjižničarstvu,¹⁰
- Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja,¹¹
- Zakon o Radioteleviziji Slovenija,¹²

¹ (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99, 75/16 – UZ70a in 92/21 – UZ62a)

² (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 79/09, 51/10, 40/12 – ZUJF, 11/14 – popr., 14/15 – ZUUJFO, 11/18 – ZSPDLS-1, 30/18, 61/20 – ZIUZEOP-A, 80/20 – ZIUOOPE, 62/24 – odl. US in 102/24 – ZLV-K)

³ (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 83/12, 68/17, 93/20 – odl. US in 102/24),

⁴ (Uradni list RS, št. 98/13 in 12/24 – ZVDZ-E),

⁵ (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 – popr., 65/09 – popr., 20/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 47/15, 46/16, 49/16 – popr., 25/17 – ZVaj, 123/21, 172/21, 207/21, 105/22 – ZZNŠPP, 141/22, 158/22 – ZDoh-2AA in 71/23),

⁶ Uradni list RS, št. 81/06 – uradno prečiščeno besedilo, 102/07, 107/10, 87/11, 40/12 – ZUJF, 63/13, 46/16 – ZOFVI-K, 76/23 in 16/24

⁷ Uradni list RS, št. 100/05 – uradno prečiščeno besedilo, 25/08, 98/09 – ZIUZGK, 36/10, 62/10 – ZUPJS, 94/10 – ZIU, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO, 55/17 in 18/21

⁸ Uradni list RS, št. 110/06 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08 – ZPOmK-1, 77/10 – ZSFCJA, 90/10 – odl. US, 87/11 – ZAvMS, 47/12, 47/15 – ZZSDT, 22/16, 39/16, 45/19 – odl. US, 67/19 – odl. US in 82/21),

⁹ Uradni list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17, 21/18 – ZNOrg, 3/22 – ZDeb, 105/22 – ZZNŠPP in 8/25

¹⁰ Uradni list RS, št. 87/01, 96/02 – ZUJIK in 92/15

¹¹ Uradni list RS, št. 20/11, 57/12, 46/16 in 18/23 – ZDU-10

- Zakon o varstvu kulturne dediščine,¹³
- Kazenski zakonik,¹⁴
- Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju,¹⁵
- Zakon o Slovenski tiskovni agenciji,¹⁶
- Zakon o socialnem podjetništvu,¹⁷
- Zakon o varstvu pred diskriminacijo.¹⁸

Poleg navedenih zakonov je skrb za uresničevanje pravic romske skupnosti in za izboljšanje položaja njenih pripadnic in pripadnikov (v nadaljevanju: pripadnik) vgrajena tudi v številne programe, strategije in resolucije s posameznih družbenih področij, med njimi v dopolnjeno Strategijo vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji 2021-2023, v Resolucijo o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških 2023–2030 (Uradni list RS, št. 105/23), Resolucijo o Nacionalnem programu za mladino 2024-2032, Resolucijo o Nacionalnem programu za jezikovno politiko 2021–2025 (Uradni list RS, št. 94/21), Resolucijo o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2022–2030 (Uradni list RS, št. 49/22) ter njihove izvedbene dokumente.

Na ravni Evropske unije (v nadaljevanju: EU) je bilo od sprejema ZRomS-1 sprejetih več dokumentov o vključevanju Romov v družbo in izboljšanju njihovega položaja. Prvič so bili Romi omenjeni v sklepih Evropskega sveta decembra 2007¹⁹ in junija 2008²⁰. Ključni dokumenti na ravni EU za vključevanje Romov so:

- Unija enakosti: strateški okvir EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov za obdobje 2020-2030²¹,
- Unija enakosti: akcijski načrt EU za boj proti rasizmu za obdobje 2020–2025²²
- Priporočilo Sveta z dne 9. decembra 2013 o učinkovitih ukrepih za vključevanje Romov v državah članicah²³,
- Sklepi Sveta o pospešitvi procesa vključevanja Romov, ki jih je Svet EPSCO sprejel na svoji 3507. seji 8. decembra 2016²⁴.

Evropska komisija redno poroča o napredku držav članic pri vključevanju Romov – nazadnje je objavila Poročilo o izvajanju akcijskega načrta EU za boj proti rasizmu za obdobje 2020–2025 in o nacionalnih akcijskih načrtih za boj proti rasizmu in diskriminaciji.

Republika Slovenija je zavezana tudi k uresničevanju mednarodnih predpisov in dokumentov, ki obravnavajo položaj in pravice manjšin, ter k uresničevanju mednarodnopravnih dokumentov s področja varstva človekovih pravic:

- Okvirna konvencija za varstvo narodnih manjšin Sveta Evrope (Uradni list RS, št. 20/98);²⁵

¹² Uradni list RS, št. 96/05, 109/05 – ZDavP-1B, 105/06 – odl. US, 26/09 – ZIPRS0809-B, 9/14 in 163/22),

¹³ Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16, 21/18 – ZNOrg in 78/23 – ZUNPEOVE

¹⁴ Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 54/15, 6/16 – popr., 38/16, 27/17, 23/20, 91/20, 95/21, 186/21, 105/22 – ZZNŠPP, 16/23 in 107/24 – odl. US,

¹⁵ Uradni list RS, št. 42/10 in 21/18 – ZNOrg

¹⁶ Uradni list RS, št. 50/11 in 36/21

¹⁷ Uradni list RS, št. 20/11, 90/14 – ZDU-11 in 13/18

¹⁸ Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg

¹⁹ 16616/1/07 REV. 1; <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-16616-2007-REV-1/sl/pdf>.

²⁰ 11018/1/08 REV. 1

²¹ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0620&from=SV>)

²² Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0565&from=SL>)

²³ 16790/13;

<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=SL&t=PDF&qc=true&sc=false&f=ST%2016790%202013%20INIT&r=http%3A%2F%2Fregister.consilium.europa.eu%2Fpd%2Fsl%2F13%2Fst16%2Fst16790.sl13.pdf>.

²⁴ 15406/16; <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15406-2016-INIT/sl/pdf>.

²⁵ Okvirno konvencijo za varstvo narodnih manjšin Sveta Evrope je Republika Slovenija ratificirala 25. februarja 1998. Glede na to, da konvencija ne vsebuje definicije pojma narodne manjšine in prepušča državam pogodbenicam, da same določijo etnične skupine, ki jih v državi podpisnici obravnavajo kot

- Evropska listina o regionalnih ali manjšinskih jezikih (Uradni list RS, Uradni list RS – MP, št. [69/00](#), [44/07](#) in [49/14](#));²⁶
- Mednarodni pakt o državljskih in političnih pravicah (Uradni list RS, št. 35/92 – MP, 9/92);
- Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah (Uradni list RS, št. 35/92 – MP, 9/92);
- Mednarodna konvencija o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije (Uradni list RS, št. 35/92 – MP, 9/92);
- Konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk (Uradni list RS, št. 35/92 – MP, 9/92);
- Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah (Uradni list RS, št. 35/92 – MP, 9/92);
- Konvencija proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (Uradni list RS, št. 7/93 – MP).

Odločbe Ustavnega sodišča Republike Slovenije, ki obravnavajo področje urejanja oziroma primerljivo ureditev

Določbe ZRomS-1 je v delu, ki se nanaša na sestavo Sveta romske skupnosti Republike Slovenije, in v delu, ki naj bi urejal položaj skupnosti Sintov, večkrat presojalo Ustavno sodišče Republike Slovenije. Stvar presoje Ustavnega sodišča RS pa so bile večkrat tudi določbe zakona, ki ureja lokalno samoupravo, in sicer v delu, ki se nanaša na ureditev predstavništva romske skupnosti v občinskih svetih občin, na območju katerih romska skupnost biva avtohtono.

Sklep Ustavnega sodišča RS, št. U-I-134/07 z dne 2. 10. 2008

Zveza društev slovenskih Sintov, Jesenice, je na Ustavno sodišče RS vložila pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti 1. člena ZRomS-1. Pobudnica je zatrjevala, da je izpodbijana ureditev diskriminacijska, ker bi zakon moral izrecno urejati tudi položaj etnične skupnosti gorenjskih Sintov, saj ta določba ne vključuje vseh romskih etničnih skupin v Sloveniji.

Ustavno sodišče RS je pobudo s sklepom št. U-I-134/07 z dne 2. 10. 2008 zavrnilo kot očitno neutemeljeno, ker besedna zveza »romska skupnost« vključuje tudi Sinte. Zgolj okoliščina, da njeno ime ni posebej navedeno v ZRomS-1 oziroma v njegovem 1. členu, še ne pomeni zatrjevanega neskladja z Ustavo RS in z mednarodnimi akti. Ustava RS na podlagi 65. člena posebno varstvo zagotavlja romski skupnosti, zato navedbe pobudnice ne bi bile utemeljene niti, če bi bilo res kar trdi, to je, da besedna zveza »romska skupnost« ne vključuje Sintov. Ustavno sodišče RS je sklenilo, da izpodbijani ureditvi ni mogoče očitati, da je diskriminacijska oziroma v neskladju z ustavo.

Sklep Ustavnega sodišča RS, št. U-I-166/07 z dne 26. 3. 2009

Ustavno sodišče RS je v postopku za preizkus pobude Zveze romskih skupnosti v Sloveniji – Bele krajine, Dolenjske, Črnomelj, na seji 26. marca 2009 sklenilo, da se pobuda za začetek postopka za oceno ustavnosti prvega odstavka 10. člena ZRomS-1 zavrne.

Pobudnica je izpodbijala prvi odstavek 10. člena ZRomS-1, ki določa sestavo Sveta romske skupnosti Republike Slovenije (v nadaljevanju: svet). Izpodbijana določba naj bi bila v neskladju s 14., z 42. in s 44. členom Ustave RS, ker »ni možnosti in jamstva«, da bi imela pobudnica, ki ni vključena v Zvezo Romov Slovenije (v nadaljevanju: ZRS), svojega predstavnika med štirinajstimi predstavniki ZRS v svetu. Z izpodbijano ureditvijo naj ne bi bilo zagotovljeno ustrezno zastopanje reprezentativnih romskih organizacij. Ker naj bi izpodbijana ureditev

narodne manjšine, na katere se konvencija nanaša, je Republika Slovenija v skladu z ustavo in zakonodajo RS, ob ratifikaciji Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin Sveta Evrope podala izjavo, da kot narodni manjšini šteje avtohtono italijansko in madžarsko narodno skupnost v RS, če to ni v nasprotju z Ustavo RS in drugimi zakonskimi akti RS, pa se norme iz te konvencije nanašajo tudi na pripadnike romske skupnosti, ki živijo v Republiki Sloveniji.

²⁶ Evropsko listino o regionalnih ali manjšinskih jezikih je Republika Slovenija ratificirala leta 2000 in se v skladu s petim odstavkom 7. člena listine obvezala, da bo določbe od prvega do četrtega odstavka 7. člena smiselno uporabljala tudi za romski jezik (cilji in načela, na katerih temeljijo politika, zakonodaja, praksa pogodbenic v zvezi z regionalnimi ali manjšinskimi jeziki na ozemljih, na katerih se ti jeziki uporabljajo, in glede na položaj vsakega jezika).

izključevala tiste romske organizacije, ki niso vključene v ZRS, naj bi bila diskriminacijska. Pobudnica meni, da bi morala biti organizacija sveta urejena tako, da bi bilo ustrezno zagotovljeno zastopanje vseh segmentov romske skupnosti, podobno kot pri italijanski in madžarski manjšini. Svoje mnenje o zatrjevani neustavnosti izpodbijane določbe je poslala varuhinja človekovih pravic Republike Slovenije (v nadaljevanju: varuhinja).

Glede neskladja s 14. členom Ustave RS Ustavno sodišče RS ugotavlja, da ker imeti svojega predstavnika v svetu ni človekova pravica ali temeljna svoboščina, niti članstva v zvezi društev (Zvezi Romov Slovenije) ni mogoče šteti za »katerokoli drugo osebno okoliščino«, na podlagi katere Ustava RS v prvem odstavku 14. člena prepoveduje razlikovanje, je očitke pobudnice o diskriminaciji očitno neutemeljen.

V obravnavanem primeru tudi ne gre za kršitev drugega odstavka 14. člena Ustave RS. Načelo enakosti pred zakonom iz drugega odstavka 14. člena Ustave RS zakonodajalcu ne preprečuje, da v mejah svoje pristojnosti določa merila, po katerih bo določena podobna dejanska stanja med seboj razlikoval in na njih vezal različne pravne posledice. Tovrstno razločevanje, s katerim zakonodajalec zasleduje dopustne cilje, je bistvena sestavina zakonodajne pristojnosti. Pri izbiri vrste in vsebine ukrepov, s katerimi zakonodajalec romski skupnosti poleg splošnih pravic, ki gredo vsakomur, zagotavlja še posebne pravice, in v tem okviru tudi pri določitvi načina sodelovanja z romsko skupnostjo na državni ravni, ima zakonodajalec široko polje proste presoje. Ustavnosodna presoja take ureditve je zato zadržana. Načelo enakosti pred zakonom v takih primerih zahteva, da je zakonodajalčeva rešitev razumna, da ni arbitrarna in da obstaja razumna zveza med izbrano rešitvijo in zasledovanim ciljem.

Da bi lahko romska skupnost organizirano usklajevala svoje interese in jih na državni ravni učinkovito posredovala državnim organom, je zakonodajalec predvidel ustanovitev sveta in določil njegovo sestavo. Presoja primernosti zakonske ureditve je stvar zakonodajalca. Očitki pobudnice, da z izpodbijano ureditvijo ni zagotovljena ustrezna zastopanost vseh segmentov romske skupnosti (vseh organizacij oziroma društev romske skupnosti) in da merila za reprezentativnost niso določena, pomenijo vprašanje ustreznosti oziroma primernosti določitve načina zastopanosti relevantnih družbenih skupin romske skupnosti v svetu. Ustavno sodišče bi o tem vprašanju odločalo le, če bi izpodbijana ureditev ali njeno dejansko izvrševanje lahko posegla v ustavne pravice. Tega pobudnica v obravnavanem primeru ni izkazala.

Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-15/10 z dne 16. 6. 2010

Ustavno sodišče RS je v postopku za oceno ustavnosti, začetem na zahtevo Varuhinje človekovih pravic, na seji 16. junija 2010 odločilo, da prvi odstavek 10. člena ZRomS-1 ni v neskladju z Ustavo RS.

Varuhinja je izpodbijala prvi odstavek 10. člena ZRomS-1, ki določa sestavo Sveta romske skupnosti Republike Slovenije. Zatrjevala je, da izpodbijana določba neupravičeno zapostavlja (diskriminira) del romske skupnosti, del lokalnih romskih skupnosti in del civilnopравnih organizacij romske skupnosti glede možnosti udeležbe v svetu, zato naj bi bila v neskladju s 14. členom Ustave RS in nekaterimi mednarodnimi dokumenti s področja varstva človekovih pravic. V primeru skupnosti Sintov naj bi bil ZRomS-1 v neskladju z 61. in 62. členom Ustave RS ter nekaterimi mednarodnimi dokumenti.

Bistveno, kar je Varuhinja očitala izpodbijani ureditvi, je, da neupravičeno zapostavlja (diskriminira) del romske skupnosti, del lokalnih romskih skupnosti in del civilnopравnih organizacij romske skupnosti glede možnosti udeležbe v svetu. Izrazila je pomisleke glede vnaprejšnje zakonske določenosti reprezentativnosti Zvezi Romov Slovenije, ki predlaga dve tretjini članov sveta, saj ni razumnih razlogov, zakaj v svetu niso sistemsko zastopane vse romske skupnosti iz posameznih občin, v katerih je zagotovljeno njihovo interesno predstavništvo in so že konstituirane kot politični subjekti. Prav tako po njenem mnenju ni v naravi stvari utemeljenih razlogov za vnaprejšnje predpisovanje reprezentativnosti le eni od organizacij romske skupnosti in sta torej obe merili uporabljeni izrazito selektivno. Varuhinja je menila, da je ZRS sicer organizacija, ki zastopa interese romske skupnosti iz večine slovenskih pokrajin, v katerih so Romi staroselski naseljenci, a takšna okoliščina, ki ima sicer lahko legitim vpliv na opredelitev reprezentativnosti neke organizacije, je v danem primeru komaj

razumna, saj ZRS ne združuje vseh romskih skupnosti, ki imajo zagotovljeno politično predstavništvo.

Ustavno sodišče se je do vprašanja ustavnosti izpodbijane ureditve že opredelilo v sklepu št. U-I-166/07 in odločilo, da je očitke o neskladju izpodbijane določbe z drugim odstavkom 14. člena Ustave RS neutemeljen. V istem sklepu št. U-I-166/07 je Ustavno sodišče presodilo glede očitkov, da z izpodbijano ureditvijo ni zagotovljena ustrezna zastopanost vseh segmentov romske skupnosti (vseh organizacij oziroma društev romske skupnosti) ter da merila za reprezentativnost ZRS niso določena – gre za vprašanje ustreznosti oziroma primernosti določitve načina zastopanosti upoštevanih družbenih skupin romske skupnosti v svetu, presoja primernosti zakonske ureditve pa je stvar zakonodajalca.

Ker imeti svojega predstavnika v svetu ni človekova pravica ali temeljna svoboda niti članstva v zvezi društev (ZRS) ni mogoče šteti za »katerokoli drugo osebno okoliščino«, na podlagi katere Ustava RS v prvem odstavku 14. člena prepoveduje razlikovanje, je ustavno sodišče tudi presodilo, da so očitki Varuhinje o diskriminaciji in posledično o kršitvi 15., 42., 44. in 65. člena Ustave RS očitno neutemeljeni, prav tako pa so očitno neutemeljeni tudi očitki o kršitvi mednarodnih obveznosti države.

Ustavno sodišče je že v sklepu št. U-I-134/07 očitke Zveze društev slovenskih Sintov, da je ZRomS-1 diskriminacijski, ker ne ureja izrecno tudi položaja etnične skupnosti gorenjskih Sintov, zavrnilo kot očitno neutemeljen. Zavzelo je stališče, da je besedno zvezo »romska skupnost« treba razumeti v najširšem smislu, torej tako, da vključuje tudi Sinte. Ob tako široki razlagi besedne zveze »romska skupnost« so Sinti le ena od upoštevanih družbenih skupin in v tem okviru tudi očitke predlagateljice o (ne)zastopanosti Sintov v svetu pomeni le vprašanje ustreznosti zakonske ureditve, ki je stvar zakonodajalca.

Ustavno sodišče je večkrat presojalo tudi določbe Zakona o lokalni samoupravi, ki urejajo predstavništvo romske skupnosti v občinskih svetih občin, na območjih katerih romska skupnost biva avtohtono. Neskladja z Ustavo RS ni ugotovilo. V postopku za oceno ustavnosti, začetem na zahtevo varuhinje človekovih pravic, je ta je še predlagala, naj Ustavno sodišče po koneksiteti presodi tudi o ustavnosti ureditve posebnih pravic romske skupnosti v ZRomS-1, ker naj bi tudi ta zakon temeljil na merilu avtohtonega prebivanja te skupnosti v Sloveniji. Ustavno sodišče glede na svojo odločitev (št. U-I-176/08-10 z dne 7. 10. 2010) ni imelo podlage upoštevati predloga varuhinje za presojo ZRomS-1 po koneksiteti.

Zakon o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 79/09, 51/10, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO in 76/16 – odl. US; v nadaljevanju: ZLS) v petem in šestem odstavku 39. člena določa, da imajo na območjih, kjer živi avtohtono naseljena romska skupnost, Romi v občinskem svetu najmanj po enega predstavnika ter da občine Beltinci, Cankova, Črenšovci, Črnomelj, Dobrovnik, Grosuplje, Kočevje, Krško, Kuzma, Lendava, Metlika, Murska Sobota, Novo mesto, Puconci, Rogaševci, Semič, Šentjernej, Tišina, Trebnje in Turnišče morajo zagotoviti pravico v občini naseljene romske skupnosti do enega predstavnika v občinskem svetu. ZLS torej neposredno določa občine, v katerih je treba romski skupnosti, tradicionalno živeči na njihovem območju, zagotoviti pravico do predstavnika v občinskem svetu. S tem je bila zagotovljena ustrezna trdnost pravnega varstva tega predstavništva kot posebne pravice romske skupnosti. Zakonodajalec je torej vezal politično predstavništvo romske skupnosti v občinskem svetu na ustaljeno tradicionalno oziroma zgodovinsko naselitev te skupnosti na določenem območju občine. Razen v zakonu taksativno naštetih 20 občinah, kjer je avtohtono naseljena romska skupnost, zakonodajalec takšne naselitve ni ugotovil v drugih občinah (na primer v občini Ribnica, Škocjan ali v nekaterih večjih mestnih občinah).

Ustavno sodišče je o zadevni ureditvi že odločalo, in sicer tako na podlagi pobude za oceno ustavnosti Občine Grosuplje kakor tudi na pobudo varuhinje človekovih pravic, in obkraj ugotovilo, da določbi nista v neskladju z Ustavo RS (odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-315/02-11 z dne 3. 10. 2002, Uradni list RS, št. 87/02 in odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-176/08-10 z dne 7. 10. 2010, Uradni list RS, št. 84/10).

Kot eno od posebnih pravic romske skupnosti Zakon o lokalni samoupravi v petem odstavku 39. člena ureja pravico romske skupnosti, avtohtono naseljene na območju občine, do najmanj enega predstavnika v občinskem svetu. Ustavno sodišče je do zdaj večkrat presojalo ustavnopravne vidike te posebne pravice romske skupnosti. Tako je v odločbi št. U-I-416/98 poudarilo, da glede na 2. člen Ustave RS ni dovolj, da zakonodajalec posebno pravico romske skupnosti v zakonu le določi, temveč mora urediti njeno izvrševanje tako, da bo romski skupnosti, ki živi v Sloveniji, zagotovljeno njeno dejansko izvrševanje. Zakonodajalcu je glede na to naložilo, da mora v zakonu natančneje določiti merila, na podlagi katerih bodo občine lahko ugotovile, ali na njihovem območju živi avtohtono naseljena romska skupnost, da mora presoditi, ali je treba zaradi uresničevanja te pravice predpisati še druga merila, ter da mora določiti rok, v katerem občine morajo izpolniti svojo obveznost. Zakonodajalec je to obveznost uresničil tako, da je v Zakonu o lokalni samoupravi neposredno naštel občine, v katerih tradicionalno živijo Romi. Na zahtevo več občin je takšno ureditev presojalo ustavno sodišče. Z odločbo št. U-I-315/02 z dne 3. 10. 2002 določitev takšnih občin z zakonom ni spoznalo kot neskladno z Ustavo RS. V obrazložitvi je navedlo, da bi zakonodajalec posegel v pravice lokalne skupnosti, če bi takšne občine določil arbitrarno, torej tako, da pred tem ne bi ugotovil, ali na območju neke občine prebiva avtohtono naseljena romska skupnost, oziroma če bi med takšne občine uvrstil tudi občine, na območju katerih ne prebiva avtohtono naseljena romska skupnost. V zvezi s tem je ugotovilo, da je zakonodajalec pri določitvi teh občin izhajal iz ugotovitev Urada Vlade Republike Slovenije za narodnosti in da zato ni ravnal arbitrarno. To stališče je Ustavno sodišče ponovilo v odločbi št. U-I-345/02 z dne 14. 11. 2002. Ustavno sodišče je v tej odločbi ugotovilo, da so statuti nekaterih občin v neskladju z ZLS, ker ne določajo, da so člani občinskih svetov tudi predstavniki romske skupnosti. Hkrati je tem občinam naložilo razpis volitev članov občinskih svetov, predstavnikov romske skupnosti, v 30 dneh po objavi (usklajenih) statutov v Uradnem listu RS. V obrazložitvi je navedlo, da ta odločba pomeni ugotovitev, da v izreku navedene občine niso spoštovale Ustave RS in ZLS, zaradi česar jim je bilo treba določiti rok, v katerem morajo odpraviti nezakolitosti, in rok, v katerem morajo razpisati volitve predstavnikov romske skupnosti.

Ustavno sodišče RS je v postopku za oceno ustavnosti, začetem z zahtevo občinskega sveta Občine Grosuplje na seji 11. 2. 2010 odločilo, da šesti do deseti odstavek Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08 in 79/09) in 6. člen Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 79/09) niso v neskladju z Ustavo RS (odločba št. U-I-267/09-19). Bistvo očitkov predlagatelja, občinskega sveta Občine Grosuplje, je bilo v tem, da naj bi zakonodajalec določil spisek občin s takšno obveznostjo brez ustreznih zakonskih meril glede avtohtonosti naselitve pripadnikov romske skupnosti v posamezni občini; predlagatelj je v zahtevi pred Ustavnim sodiščem izpodbijal uvrstitev Občine Grosuplje med občine, ki morajo zagotoviti romski skupnosti predstavnika v občinskem svetu, ker je trdil, da je zakonodajalec to odločitev sprejel arbitrarno. Tak očitek istega predlagatelja je Ustavno sodišče presojalo že z odločbama št. U-I-315/02 in št. U-I-345/02 ter ga zavrnilo.

Leta 2010 je Ustavno sodišče v postopku za oceno ustavnosti, začetem na zahtevo varuhinje človekovih pravic, na seji dne 7. 10. 2010 odločilo tudi, da peti odstavek 39. člena Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 79/09 in 51/10) ni v neskladju z Ustavo RS (odločba št. U-I-176/08-10); hkrati je zahtevo za oceno ustavnosti šestega odstavka 39. člena Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo in 76/08) zavrnilo. Bistvo očitkov predlagateljice je bilo, da naj bi določba petega odstavka 39. člena ZLS učinkovala diskriminacijsko, ker naj bi manj ugodno obravnavala posamezne predstavnike in posamezne lokalne romske skupnosti pri dodeljevanju in uživanju posebnih pravic. Zahteva po avtohtonosti naj ne bi bila v bistveni zvezi s predmetom pravnega urejanja. Zaradi nastanka novih občin naj bi obstajal utemeljen dvom, da je ob delitvi občin kakšen del (avtohtono naseljene) romske skupnosti v kateri od novonastalih občin ostal brez pravice do zastopstva v občinskem svetu. Opozorila je tudi, da 65. člen Ustave RS ne veže priznavanja posebnih pravic romske skupnosti na pogoj avtohtone naseljenosti, kot je to primer pri ustavni ureditvi posebnih pravic italijanske in madžarske narodne skupnosti, zato naj bi bilo treba to ustavno določbo razlagati v prid pravicam (in favorem libertatis), kot naj bi to sicer izhajalo iz petega odstavka 15. člena Ustave RS. Varuhinja je v svoji zahtevi tudi ocenila, da gre za sistemsko izključevanje »neavtohtone« romske skupnosti, ki živi v Sloveniji, od uživanja posebnih pravic, kar naj bi pomenilo, da se tem Romom ne zagotavlja zadostnega varstva pred

rasno oziroma etnično diskriminacijo, poleg tega pa naj bi izpodbijana ureditev povzročala tudi diskriminacijo na podlagi rojstva oziroma porekla med pripadniki same romske skupnosti in tudi med skupnostmi samimi. Varuhinja je še predlagala, naj Ustavno sodišče po koneksiteti presodi tudi o ustavnosti ureditve posebnih pravic romske skupnosti v ZRomS-1, ker naj bi tudi ta zakon temeljil na merilu avtohtonega prebivanja te skupnosti v Sloveniji.

Ustavno sodišče se je do zdaj že izreklo o več vidikih ustavnopravnega položaja romske skupnosti, ki živi v Sloveniji. Tako je že večkrat navedlo, da je namen ustavnega varstva v ohranitvi etničnih posebnosti romske skupnosti, ki živi v Sloveniji, in sicer tako, da ji večinski narod z zakonom poleg pravic, ki gredo vsakomur, zagotovi še posebne pravice. Opozorilo je na razliko v primerjavi z ureditvijo posebnih pravic italijanske in madžarske narodne skupnosti, ki jih ureja neposredno Ustava RS (64. člen). Ustava RS v 65. členu določa, da položaj in posebne pravice romske skupnosti, ki živi v Sloveniji, ureja zakon. S tem zavezuje zakonodajalca, da določi, katere posebne pravice ima romska skupnost, ki živi v Sloveniji. To pomeni, da jih zakonodajalec mora določiti, ima pa pri tem široko polje proste presoje. Po lastni presoji izbere take ukrepe (posebne pravice, privilegije), ki bodo v največji meri zagotavljali doseganje namena ustavnega varstva. Kot temeljni zakon, ki ureja pravice romske skupnosti, je zakonodajalec sprejel ZRomS-1. Nekatere posebne pravice ureja tudi v drugih zakonih. Tako je v petem odstavku 39. člena ZLS predpisal, da imajo na območjih, kjer živi avtohtono naseljena romska skupnost, Romi v občinskem svetu najmanj enega predstavnika. Ta posebna pravica pomeni, da ima romska skupnost v občini tako imenovani pluralni votum, to sta dve volilni pravici za isti občinski organ. Njihov predstavnik v občinskem svetu tako nima pooblastila za odločanje le o zadevah, ki bi se nanašale samo na romsko skupnost v občini, ampak enakopravno soodloča o vseh zadevah iz pristojnosti občinskega sveta, torej o zadevah, ki se nanašajo na vse prebivalce občine. Ta posebna pravica pa ne izhaja neposredno iz ustave, kot to velja za italijansko in madžarsko narodno skupnost, temveč gre za zakonsko pravico, kar pomeni, da ne bi bilo v neskladju z ustavo, če je zakon sploh ne bi predvidel.

Ustavno sodišče je že presojalo peti odstavek 39. člena ZLS, in sicer v času, ko ta člen ZLS še ni vseboval seznama občin z obveznostjo zagotoviti predstavništvo romske skupnosti, ki živi v občini, ampak so občine morale tako obveznost ugotoviti in izvršiti same. Ustavno sodišče je v zvezi s tako ureditvijo ugotovilo, da dolžnost zakonodajalca ni le to, da določi posebno pravico romske skupnosti, ki živi v Sloveniji, temveč tudi ureditev njenega izvrševanja na način, ki bo zagotavljal njeno učinkovitost; ker je bila določba petega odstavka 39. člena ZLS s tega vidika nepopolna, je ugotovilo protiustavno zakonsko praznino in je zato odločilo, da je ZLS v neskladju z Ustavo RS. Zakonodajalca je napotilo, naj natančneje določi merila, na podlagi katerih bodo občine lahko ugotovile, ali na njihovem območju živi avtohtona romska skupnost; navedlo je tudi, da naj pri tem oceni, ali bi bilo treba predpisati za uresničevanje te pravice še druga merila, na primer organiziranost, število pripadnikov. Ustavno sodišče je že presojalo tudi ureditev, s katero se je zakonodajalec odzval na to odločitev Ustavnega sodišča in izvedel uskladitev ZLS z Ustavo RS tako, da je neposredno v zakonu določil seznam občin, ki imajo tako obveznost. Ugotovilo je, da taka ureditev ni v nasprotju z Ustavo RS in da je očitke o arbitrarni določitvi teh občin neutemeljen.

V konkretni zadevi ni sporna ta posebna pravica, temveč zakonsko merilo, na podlagi katerega se določijo občine, v katerih mora biti romski skupnosti ta pravica zagotovljena. Tako Varuhinja merilu avtohtone naseljenosti romske skupnosti na določenem območju očita, da sistemsko izključuje »neavtohtono« romsko skupnost, živečo v Sloveniji, od uživanja posebnih pravic. Meni, da so zato »neavtohtoni« Romi prikrajšani za ustrezno varstvo pred rasno oziroma etnično diskriminacijo, med romskimi skupnostmi in posamezniki, ki v njih živijo, pa naj bi taka ureditev povzročila diskriminacijo na podlagi rojstva oziroma porekla in neenakost pred zakonom. Poudarja, da so človekove pravice nedeljive in neločljivo medsebojno povezane, zato v skladu s petim odstavkom 15. člena Ustave RS tiste od njih, ki jih konkretizira na podlagi ustavnega pooblastila šele zakon, niso nič manj ustavno varovane. Stališču Varuhinje o nedeljivosti človekovih pravic je ustavno sodišče pritrdilo, vendar pa tiste njene navedbe o omejevanju posebnih pravic romske skupnosti v Sloveniji, ki so posplošene, ne pomenijo utemeljene argumentacije za očitke o zatrtih kršitvah človekovih pravic. Varuhinja namreč izpodbija ureditev, ki se nanaša na ureditev političnega predstavništva lokalne romske skupnosti v občinskem svetu, hkrati pa očita splošno omejevanje uživanja posebnih pravic romske skupnosti zaradi merila avtohtonosti in v zvezi s tem kršitve 14. člena Ustave RS. Vendar se

peti odstavek 39. člena ZLS, ki ga izpodbija, ne nanaša na druge posebne pravice, ki jih romska skupnost ali Romi v Sloveniji uživajo po drugih zakonih, in nanje niti posredno ne vpliva. Ker je merilo avtohtonosti uporabljeno le pri ureditvi političnega predstavništva njihovih lokalnih romskih skupnosti in je le ta ureditev izpodbijana, je ustavno sodišče njene navedbe presoјalo v tej povezavi. Zato je neupravičen posplošeni očitok, da v Sloveniji »neavtohtoni« Romi ne uživajo ali so omejeni v uživanju posebnih pravic, podeljenih zaradi varstva in zaščite njihove skupnosti. Romi uživajo v Sloveniji vse pravice, ki jim gre do državljanom, in vse posebne pravice, ki jim jih dajejo zakoni, sprejeti na podlagi 65. člena Ustave RS. Merilo avtohtone naseljenosti je uporabljeno le pri pravici, da imajo Romi v občinskem svetu svojega predstavnika, ki ga sami izvolijo.

Dejstvo, da je zakonodajalec v skladu z ustavno zasnovo občine kot lokalne skupnosti (138., 139. in 140. člen Ustave RS) vezal politično predstavništvo romske skupnosti v občinskem svetu na ustaljeno (zgodovinsko) naselitev te skupnosti na določenem območju te občine, pomeni razumen razlog za različno obravnavo teh skupnosti. Zato je tako razlikovanje ustavno dopustno. Zakonodajalec glede na to z različno obravnavo romskih skupnosti in posameznikov pri ureditvi političnega predstavništva na lokalni ravni ni kršil načela enakosti pred zakonom iz drugega odstavka 14. člena Ustave RS.

Posebna pravica do političnega predstavništva je oblikovana za zaščito romske skupnosti. Kot ugotavlja tudi varuhinja, gre za tako imenovano kolektivno zaščitno pravico. Ta torej ni dana posameznikom kot takim, ampak romskim skupnostim kot posebnim lokalnim skupnostim zaradi zavarovanja njihovih etničnih značilnosti. Posamezniki kot pripadniki teh skupnosti uživajo človekove pravice do sodelovanja in upravljanja javnih zadev v lokalni skupnosti (44. člen Ustave RS) z izvrševanjem svoje volilne pravice na lokalnih volitvah tako kot vsak drugi posameznik, ki ima pravico voliti in biti voljen na lokalnih volitvah. Ne glede na celovitost in medsebojno odvisnost sistema človekovih pravic, pripadniki romske skupnosti kot posamezniki niso nosilci posebne pravice do predstavništva v občinskem svetu. Pri izpodbijani ureditvi torej ne gre za človekovo pravico ali temeljno svoboščino posameznikov, zato njihov morebiti različen položaj glede tega vprašanja sam po sebi ne more pomeniti diskriminacije glede enakega zagotavljanja človekovih pravic Romov kot posameznikov po prvem odstavku 14. člena Ustave RS. Izpodbijana ureditev glede na navedene razloge tudi ni v neskladju s petim odstavkom 15. člena Ustave RS, ki vsebuje načelo sistemske in povezane razlage človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

Ugotovitve pri spremljanju izvajanja veljavnega predpisa in pogloblitve težave oziroma vprašanja na področju urejanja ter razlogi za spremembe in dopolnitve veljavnega ZRomS-1

Od sprejema in veljavnosti ZRomS-1 se je v praksi izkazalo, da so pri uresničevanju njegovih določb določene pomanjkljivosti in nejasnosti ter da bi bilo nekatere njegove določbe treba smiselno preoblikovati, dopolniti in spremeniti. Na potrebe po spremembi ZRomS-1 opozarjajo tudi Varuh človekovih pravic Republike Slovenije, organizacije romske skupnosti in nekatere mednarodne organizacije oziroma njihovi nadzorni mehanizmi, ki spremljajo uresničevanje posameznih mednarodnopravnih dokumentov v državah pogodbenicah. Vsebinsko je mogoče spremembe in dopolnitve ZRomS-1 razdeliti v tri sklope. Prvi se nanaša na uvedbo občinskega koordinatorja za izboljšanje položaja romske skupnosti, drugi na sestavo krovne organizacije romske skupnosti, to je Sveta romske skupnosti Republike Slovenije, kot jo določa 10. člen ZRomS-1 ter tretji na prostorsko urejanje bivanjskih razmer romske skupnosti.

Občinski koordinator za izboljšanje položaja romske skupnosti

Spremembe in dopolnitve ZRomS-1 uvajajo novo povezavo med lokalnimi skupnostmi in državno ravno. ZRomS-1 je bil sprejet leta 2007. V 18. letih se je izvajanje določb ZRomS-1 preizkusilo v praksi. Poleg tega, da svet romske skupnosti ne dosega ciljev in namena zakonodajalca ob sprejetju ZRomS-1, se je v praksi pokazalo, da povezava med lokalnimi skupnostmi, v katerih so evidentirana romska naselja, z romskimi državnim nivojem ni dovolj vzpostavljena. Ker Svet romske skupnosti ne opravlja svoje funkcije, je potrebno storiti korak v smeri vzpostavitve koordinacije med lokalnim in državnim nivojem. S tem bi bilo omogočeno bistveno lažje delovanje za izboljšanje položaja romske skupnosti. Zato se s spremembami in

dopolnitvami ZRomS-1 uvaja občinski koordinator za izboljšanje položaja romske skupnosti v občinah z evidentiranimi romskimi naselji, torej v 25. občinah. Občinski koordinatorji se povezujejo v svet, ki ga vodi državni organ, pristojen za narodnosti. S tem je vzpostavljena neposredna povezava lokalnih skupnosti z državnimi organi, s katero bo omogočena tudi pomembna izmenjava praktičnih izkušenj in primerov dobrih praks med občinami. Menimo, da bo predvidena rešitev prinesla dobre rešitve in učinkovite prakse. Da uvedba koordinatorjev ne bo bremenila občinskih proračunov, je določeno, da so občinski koordinatorji financirani iz državnega proračuna.

Sestava Sveta romske skupnosti Republike Slovenije

Namen zakonodajalca leta 2007 ob sprejetju ZRomS-1 je bil z ustanovitvijo krovne organizacije romske skupnosti okrepiti organiziranost romske skupnosti v Sloveniji, da bi romska skupnost lahko organizirano usklajevala svoje interese, jih na državni ravni učinkovito posredovala državnim organom in tako postala sogovornik državnih organov, ki bo v razmerju do države zastopal in predstavljal interese romske skupnosti. Leta 2007 je veljavna zakonska ureditev glede sestave krovne organizacije romske skupnosti izhajala iz začetne reprezentativnosti Zveze Romov Slovenije (do sprejetja ZRomS-1 je bila edini reprezentativni organ romske skupnosti) in je bila posledica evolucijskega procesa razvoja romske skupnosti. Veljavno ureditev je presojalo tudi Ustavno sodišče RS (sklep št. U-I-166/07 z dne 26. 3. 2009 in odločba št. U-I-15/10 z dne 16. 6. 2010) ter sprejelo stališče, da je glede na posebne lastnosti pripadnikov romske skupnosti in razlike med njimi utemeljena rešitev, po kateri država pri urejanju oziroma izboljševanju položaja romske skupnosti sodeluje s telesom, ki je relativno stalno in v katero je vključena večina romskih društev ter je zato reprezentativno in sposobno zastopati interese pripadnikov romske skupnosti. Hkrati je Ustavno sodišče RS tudi navedlo, da ima zakonodajalec pri presoji primernosti zakonske ureditve široko polje proste presoje.

V praksi se je v letih od uveljavitve ZRomS-1 postopoma izkazalo, da je tudi romska skupnost sama nezadovoljna s sestavo sveta kot jo določa 10. člen ZRomS-1, kar slabi in celo hromi njegovo delovanje, poleg tega se je romska skupnost v tem obdobju začela povezovati v društva in zveze društev tudi zunaj Zveze Romov Slovenije. Vlada RS je v svojem odzivu v postopku za oceno ustavnosti, začetem na zahtevo varuhinje človekovih pravic Republike Slovenije leta 2010 zagotovila, da bo spremljala dogajanja, povezana s sestavo reprezentativnega organa romske skupnosti, in bo, če se bo na podlagi spremenjenih okoliščin to izkazalo za potrebno, predlagala ustrezne spremembe ZRomS-1.

Varuh človekovih pravic Republike Slovenije je sicer že v svojem letnem poročilu za leto 2007²⁷ poudaril, da je po njegovem mnenju zakonodajalec na vprašljiv način določil reprezentativno organizacije romske skupnosti. Pri tem je dodal, da ne vidi razumnih razlogov, zakaj v svetu niso sistemsko zastopane vse romske skupnosti iz posameznih občin, v katerih je zagotovljeno njihovo interesno predstavništvo in ki so že konstituirane kot politični subjekti. Varuh je menil, da je sporno vnaprejšnje pripisovanje reprezentativnosti le eni izmed civilnodružbenih organizacij romske skupnosti. Čeprav ta morda pokriva interese romske skupnosti iz večine slovenskih pokrajin, ne združuje vseh romskih skupnosti niti v vseh tistih občinah, kjer imajo Romi zagotovljeno politično predstavništvo na lokalni ravni. Varuh je podal priporočilo Vladi Republike Slovenije, naj prouči potrebo po spremembi zakonskih določb, ki urejajo vprašanje reprezentativnih organizacij romske skupnosti ter njihove zastopanosti v občinskih svetih. Temu sta v letih 2009 in 2010 sledila že zgoraj omenjena sklep in odločba Ustavnega sodišča RS, varuh pa je Vladi RS leta 2010,²⁸ glede na njegovo prepričanje, da sestava sveta prispeva k nesoglasjem znotraj romske skupnosti, predlagal, naj čim prej pripravi spremembe in dopolnitev ZRomS-1. Ta priporočila je ponovil tudi v svojih naslednjih letnih poročilih.

Priporočila, ki se nanašajo na izboljšanje delovanja in zastopanosti različnih romskih skupnosti v Svetu romske skupnosti Republike Slovenije in s tem v zvezi na potrebe po spremembah in dopolnitvah ZRomS-1 v delu, ki ureja sestavo sveta, so Republiki Sloveniji podali tudi (1) Odbor

²⁷ Letno poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2007, http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/VCP-LP07-splet.pdf; glej zlasti strani 42–43.

²⁸ Letno poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2010; http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/LP10.pdf; glej zlasti strani 62–65.

Združenih narodov za človekove pravice²⁹ ob obravnavi tretjega periodičnega poročila Republike Slovenije o uresničevanju Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah leta 2016, (2) Svet OZN za človekove pravice leta 2014, ko je Republika Slovenija drugič zagovarjala stanje človekovih pravic v okviru Univerzalnega periodičnega pregleda, (3) Odbor za odpravo rasne diskriminacije³⁰ ob obravnavi osmega do enajstega periodičnega poročila Republike Slovenije o uresničevanju Mednarodne konvencije o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije in (4) Svetovalni odbor Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin v svojem 4. mnenju³¹ o uresničevanju Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin v Republiki Sloveniji.

Predlagana sprememba glede bolj reprezentativne sestave Sveta romske skupnosti v Republiki Sloveniji je torej del evolucije, kar je bilo leta 2007 še upravičeno, ko je bil zakon predlagan ali sprejet, je sedaj že nesmotrno, saj so se okrepljena politična participacija in organizacije civilne družbe s strani Romov v vmesnem obdobju do leta 2025 znatno razvile. Zato je sprememba, ki krepi reprezentativnost Sveta legitimna, spoštuje pa tudi samoodločbo pripadnikov romske skupnosti, ki svojo politično voljo izražajo preko lokalnih volitev. Predstavniki romske skupnosti v svetih samoupravnih lokalnih skupnosti so neposredno izvoljeni na vsakokratnih lokalnih volitvah in v letih od uvedbe tega instituta so se občinski svetniki opolnomočili in izkazalo se je, da so nepogrešljiva vez med romsko skupnostjo in organi lokalne samouprave.

Prostorsko urejanje bivanjskih razmer romske skupnosti

Ob pripravi in sprejemu ZRomS-1 leta 2007 je zakonodajalec ugotavljal, da velik del pripadnikov romske skupnosti živi v naseljih, ki so izolirana od preostalega prebivalstva ali na robu naseljenih območij, v razmerah pod minimalnimi bivalnimi standardi in s tem namenom v ZRomS-1 vključil določbo 5. člena. Ta določa, da državni organi in organi samoupravnih lokalnih skupnosti med drugim zagotavljajo tudi pogoje za urejanje prostorske problematike romskih naselij. V skladu s področno zakonodajo so prostorske ureditve, kakršne so praviloma potrebne za reševanje te problematike, prostorske ureditve lokalnega pomena. V drugem odstavku 5. člena ZRomS-1 je predvidena možnost, da se kljub dejstvu, da gre v osnovi za prostorske ureditve lokalnega pomena, z njihovim načrtovanjem ukvarja tudi država. To lahko stori na predlog občine, na lastno pobudo pa samo v primeru izrednih okoliščin, navedenih v tretjem odstavku 5. člena ZRomS-1, ki so posledica neuspešnega reševanja problematike s strani občine. Predvidenega posega države v sicer občinsko pristojnost in s tem uresničevanja oziroma izvrševanja 5. člena ZRomS-1 od leta 2007 nikoli ni bilo.

Varuh človekovih pravic Republike Slovenije je v svojih letnih poročilih Vladi RS večkrat priporočal, naj na podlagi tretjega odstavka 5. člena ZRomS-1 sama sprejme potrebne ukrepe za ureditev razmer v tistih občinah, kjer je v romskih naseljih hujše ogroženo zdravje, kjer so že dalj časa trajajoče motenje javnega reda in miru ali kjer obstaja trajnejše ogrožanje okolja. Varuh je pripravil in izdal tudi Posebno poročilo o bivanjskih razmerah Romov v jugovzhodni Sloveniji³² (v nadaljevanju: posebno poročilo), ki je bilo izdelano predvsem po ugotovitvah iz poročila varuha za leto 2011 na tem področju. Bistvene ugotovitve varuha v tem poročilu so: prvič, da razmere v romskih naseljih in njihovi okolici ogrožajo uresničevanje človekovih in posebnih pravic romske skupnosti na eni strani ter uresničevanje človekovih pravic prebivalcev iz okolice romskih naselij na drugi. Drugič, da so vzroki za skrb vzbujajoče razmere na Dolenjskem v pravni in komunalni neurejenosti romskih naselij. In tretjič, da so za ureditev romskih naselij po zakonodaji pristojne predvsem občine, vendar pa so na tem področju neučinkovite. V priporočilih je varuh predlagal, da v utemeljenih in nujnih primerih njihova dejanja nadomesti vlada oziroma pristojna ministrstva na podlagi pooblastila iz ZRomS-1.

²⁹ Sklepne ugotovitve glede tretjega periodičnega poročila Slovenije; http://www.mzz.gov.si/fileadmin/page/uploads/Zunanja_politika/Clovekove_pravice/sklepne-ugotovitveICCPR-objava.pdf; glej stran 4, točko 24b.

³⁰ Sklepne ugotovitve o osmem do enajstem periodičnem poročilu Slovenije; http://www.mzz.gov.si/fileadmin/pageuploads/Zunanja_politika/Clovekove_pravice/sklepne-ugotovitveCERD_8-11_koncne.pdf; glej stran 4, točko 11.

³¹ Četrto mnenje o Sloveniji – sprejeto 21. junija 2017; http://www.un.gov.si/fileadmin/un.gov.si/pageuploads/4th_OPINION_SI_2.-SI.pdf; glej zlasti stran 36.

³² http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/posebna_porocila/POSEBNO_POROCILO_ROMI_-_maj_2012_-_za_splet.pdf.

Priporočila, ki se nanašajo na učinkovito urejanje bivanjskih razmer romske skupnosti ter zajemajo pravno in komunalno ureditev romskih naselij, dostop do pitne vode in sanitarij, so Republiki Sloveniji podali tudi (1) Odbor za ekonomske, socialne in kulturne pravice ob obravnavi drugega poročila Republike Slovenije o izvajanju Mednarodnega pakta o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah³³, (2) Svet OZN za človekove pravice leta 2014, ko je Republika Slovenija drugič zagovarjala stanje človekovih pravic v okviru Univerzalnega periodičnega pregleda, (3) Odbor za odpravo rasne diskriminacije³⁴ ob obravnavi osmega do enajstega periodičnega poročila Republike Slovenije o uresničevanju Mednarodne konvencije o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije, (4) Evropska komisija proti rasizmu in nestrpnosti v svojem četrtem poročilu o stanju rasizma in nestrpnosti³⁵ ter (5) Svetovalni odbor Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin v svojem 4. mnenju³⁶ o uresničevanju Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin v Republiki Sloveniji.

Ker so urejene bivanjske razmere pogoj za uspešno integracijo pripadnikov romske skupnosti, je v spremembah in dopolnitvah ZRomS-1 predvidena procesna določba za hitrejšo preverjanje prostorske ustreznosti nelegaliziranih naselij v postopkih občinskih prostorskih načrtov v povezavi s 121. in 123. členom Zakona o urejanju prostora.³⁷ Predvidena prehodna določba zakona ne posega v materialno presojo nosilcev urejanja prostora, temveč zgolj v procesne postopke ter poleg že obstoječe časovne določbe v ZUreP-3, predvideva pozitiven odgovor nosilcev urejanja prostora in ministrstva, pristojnega za celovito presojo vplivov na okolje v postopku priprave OPN, v kolikor poteče rok 30 dni. Izjema bi veljala le v primeru prostorskega urejanje evidentiranih romskih naselij in le za obdobje dveh let od prejetja zakona.

Poleg navedenih sprememb zakona se uvaja tudi sprememba pri izvajanju sofinanciranja društev in zvez društev romskih skupnosti. Javni razpisi zadnja leta potekajo preko Sveta romske skupnosti. Za izvedbo javnih razpisov Svet pridobi sredstva po letnih pogodbah z državnim organom, pristojnim za narodnosti. Ker se je skozi leta v praksi pokazalo, da predmetni sistem ne dosegata pravih učinkov in poleg tega na podlagi ugotovitev Komisije za preprečevanje korupcije in Inšpektorata za javni sektor, ki je naložil spremembo zakona v tem delu, saj da predstavlja celo nelegitimni element, je potrebno s spremembami in dopolnitvami ZRomS-1 urediti to področje. Zato zakon uvaja spremembo ter izvajanje sofinanciranja društev, zvez društev romske skupnosti, njihovih medijev in drugih programov in projektov izobraževalne, kulturne, socialne, bivanjske, zdravstvene, informativne, založniške in druge dejavnosti, pomembne za izboljšanje položaja romske skupnosti, prenaša na državni organ, pristojen za narodnosti. S predvidenim novim členom se na zakonski ravni uvaja pravna podlaga za izvajanje javnih razpisov za dodeljevanje transfernih sredstev.

Temeljni razlogi za pripravo sprememb in dopolnitev ZRomS-1 so torej naslednji:

- 1) Uvedba občinskega koordinatorja za izboljšanje položaja romske skupnosti v lokalnih skupnostih, ki imajo evidentirana romska naselja.
- 2) Sprememba sestave krovne organizacije romske skupnosti, Sveta romske skupnosti Republike Slovenije..
- 3) Urejanje pravne podlage za izvajanje sofinanciranja društev, zvez društev romske skupnosti, njihovih medijev in drugih programov in projektov izobraževalne, kulturne, socialne, bivanjske, zdravstvene, informativne, založniške in druge dejavnosti, pomembne za izboljšanje položaja romske skupnosti.

³³ Sklepne ugotovitve so dostopne na spletni strani Ministrstva za zunanje zadeve: http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika_in_mednarodno_pravo/clovekove_pravice_v_slovenski_zunanji_politiki/mednarodnopravni_dokumenti_s_podrocja_clovekovih_pravic_in_porocanja_slovenije/, glej točko 11 in točko 21.

³⁴ Sklepne ugotovitve o osmem do enajstem periodičnem poročilu Slovenije: http://www.mzz.gov.si/fileadmin/pageuploads/Zunanja_politika/Clovekove_pravice/sklepne-ugotovitveCERD_8-11_koncne.pdf; glej tč. 7.

³⁵ Poročilo Evropske komisije proti rasizmu in nestrpnosti (četrta faza spremljanja) <https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Slovenia/SVN-CbC-IV-2014-038-SLV.pdf>.

³⁶ Četrto mnenje o Sloveniji – sprejeto 21. junija 2017:

http://www.un.gov.si/fileadmin/un.gov.si/pageuploads/4th_OPINION_SI_2.-SI.pdf; glej zlasti strani 34 – 36.

³⁷ (Uradni list RS, št. 199/21, 18/23 – ZDU-10, 78/23 – ZUNPEOVE, 95/23 – ZIUOPZP, 23/24 in 109/24, ZUreP-3)

4) Omogočanje hitrejših postopkov za urejanje prostorske problematike evidentiranih romskih naselij in izboljšanje bivalnih razmer pripadnikov romske skupnosti.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1. Cilji zakona

Osnovni cilj Predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju: novela ZRomS-1) je odpraviti poglobitve pomanjkljivosti veljavnega zakona, ki je bil sprejet leta 2007 in od takrat ni bil spremenjen ali dopolnjen. Razloge, ki so podlaga za pripravo sprememb in dopolnitev ZRomS-1, in so bili podrobneje opisani v prejšnjem poglavju, je mogoče strniti v štiri temeljne cilje, ki se zasledujejo s predlogom novele ZRomS-1.

Prvi cilj je uvesti nov institut občinskega koordinatorja za izboljšanje položaja romske skupnosti za povezovanje lokalne ravni z državnimi organi s ciljem izboljšanja komunikacije, izmenjave mnenj in dobrih praks, vse v smeri izboljšanja položaja pripadnikov romske skupnosti

Pogosto se je pokazalo, da manjka povezovalni sistem med lokalno in državno ravno. Z zakonom se v medsebojno mrežo vključuje trenutno 25 občin z evidentiranimi romskimi naselji, občinske koordinatorje pa bo povezoval državni organ, pristojen za narodnosti.

Drugi cilj je zagotoviti politično reprezentativnost, s tem pa legitimno, ter bolj demokratično, pa tudi kakovostnejše delovanje Sveta romske skupnosti Republike Slovenije.

Gre za spremembo, ki krepi reprezentativnost Sveta legitimna, spoštuje pa tudi samoodločbo pripadnikov romske skupnosti, ki svojo politično voljo izražajo preko lokalnih volitev. Poleg ustrezne organiziranosti sveta je pomembna tudi jasna opredelitev njegovih nalog.

Tretji cilj se nanaša na ureditev pravne podlage za sofinanciranje društev, zvez društev romske skupnosti, njihovih medijev in drugih programov in projektov izobraževalne, kulturne, socialne, bivanjske, zdravstvene, informativne, založniške in druge dejavnosti, pomembne za izboljšanje položaja romske skupnosti.

Na nezadostno pravno podlago sta opozorila tudi Komisija za preprečevanje korupcije in Inšpektorat za javni sektor. Edina legitimna pot je zakonska podlaga za dodeljevanje sredstev državnega organa, pristojnega za narodnosti.

Četrti cilj so hitrejši postopki za urejanje prostorske problematike evidentiranih romskih naselij in izboljšanje bivalnih razmer pripadnikov romske skupnosti.

Četrti cilj se v zakonu zagotavlja v prehodnih določbah kot intervencija pri izvajanju 121. in 123. člena Zakona o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 199/21, 18/23 – ZDU-10, 78/23 – ZUNPEOVE, 95/23 – ZIUOPZP, 23/24 in 109/24, ZUreP-3), v primeru ko se postopek občinskega prostorskega načrta začne le za nelegalizirana evidentirana romska naselja.

2.2. Načela zakona

Predlog zakona ne odstopa od načel, ki so bila vodilo pri pripravi osnovnega zakona v letih 2006-2007.

2.3. Poglavitne rešitve

a) Predstavitev poglavitnih rešitev

Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji prinaša naslednje poglavitne rešitve po naslednjih vsebinskih sklopih:

1. Uvedba občinskega koordinatorja za izboljšanje položaja romske skupnosti

Uvaja se občinski koordinator za izboljšanje položaja romske skupnosti v občinah z evidentiranimi romskimi naselji (trenutno 25 občin: Beltinci, Brežice, Cankova, Črenšovci, Črnomelj, Dobrovnik, Grosuplje, Ivančna Gorica, Kočevje, Krško, Kuzma, Lendava, Metlika, Murska Sobota (M), Novo mesto (M), Puconci, Ribnica, Rogašovci, Semič, Šalovci, Šentjernej, Škocjan, Tišina, Trebnje, Turnišče). Financira ga državni proračun. Zaposlen je na občini. Občinski koordinatorji se združujejo v svet koordinatorjev. Delo občinskega koordinatorja se regulira z vsakoletnim načrtom dela. Koordinatorji se združujejo v Svet koordinatorjev, ki ga vodi predstojnik Urada za narodnosti.

2. Spremenjena sestava Sveta romske skupnosti Republike Slovenije in ureditev njegovega statusa

V skladu z veljavnim ZRomS-1 Svet romske skupnosti Republike Slovenije sestavlja 21 članov, od tega 14 predstavnikov Zveze Romov Slovenije in sedem predstavnikov romskih skupnosti v svetih samoupravnih lokalnih skupnosti iz 7. člena ZRomS-1. Po mnenju večine organizacij romske skupnosti in tudi varuha človekovih pravic Republike Slovenije takšna sestava neupravičeno zapostavlja (diskriminira) del romske skupnosti, lokalnih romskih skupnosti in civilnopравnih organizacij romske skupnosti pri možnostih za udeležbo v svetu.

Vlada Republike Slovenije je ob presoji ustreznosti določb ZRomS-1, ki določajo sestavo sveta, sprejela stališče, da je ZRomS-1 prvi sistemski zakon na tem področju in da je trenutna zakonska ureditev sestave krovne organizacije romske skupnosti posledica dolgoletnega evolucijskega procesa ter izhaja iz začetne reprezentativnosti romske skupnosti. Zveza Romov Slovenije je bila do sprejetja ZRomS-1 namreč edini reprezentativni organ romske skupnosti in je tudi leta 2010 predstavljala kontinuiteto pri organiziranosti Romov.

Veljavno ureditev je Ustavno sodišče RS presojalo dvakrat (sklep št. U-I-166/07 z dne 26. 3. 2009 in odločba št. U-I-15/10 z dne 16. 6. 2010) ter sprejelo stališče, da je glede na posebne lastnosti pripadnikov romske skupnosti in razlike med njimi utemeljena rešitev, po kateri država pri urejanju oziroma izboljševanju položaja romske skupnosti sodeluje s telesom, ki je relativno stalno in v katero je vključena večina romskih društev ter je zato reprezentativno in sposobno zastopati interese pripadnikov romske skupnosti. Hkrati je Ustavno sodišče RS tudi navedlo, da ima zakonodajalec pri presoji primernosti zakonske ureditve široko polje proste presoje. Ustavno sodišče RS je v odločbi št. U-I-15/10-13 z dne 16. 6. 2010 med drugim poudarilo, da svet predstavlja skupne interese celotne romske skupnosti, da gre predvsem za zastopanje interesov glede urejanja zadev s splošno veljavnostjo za vse pripadnike romske skupnosti na celotnem območju Slovenije, torej tudi tistih, ki nimajo svojega predstavnika v svetu, in ne morebitnih parcialnih ali političnih interesov zgolj tistih družbenih skupin romskih skupnosti, ki imajo predstavnike v svetu. Poudarilo je tudi, da po naravi stvari v svetu kot reprezentativnem telesu ne morejo biti zastopane vse različno misleče družbene skupine romske skupnosti. Ne glede na navedeno pa je Ustavno sodišče RS zapisalo, da navedbe varuha sicer kažejo na to, da uzakonjeni način zastopnosti upoštevni družbenih skupin romske skupnosti morda ni najbolj ustrezen, ne utemeljujejo pa same po sebi sklepa, da je ureditev protiustavna. Kljub temu po oceni Ustavnega sodišča RS obstoječa nesoglasja med posameznimi romskimi društvi in okoliščina, da je tudi zaradi uzakonjenega načina zastopnosti v svetu porušeno zaupanje v svet kot krovno organizacijo romske skupnosti, lahko dajejo podlago pobudi varuha Vladi Republike Slovenije in Državnemu zboru Republike Slovenije za spremembo izpodbijane določbe.

Vlada RS je v svojem odzivu v postopku za oceno ustavnosti, začetem na zahtevo varuhinje človekovih pravic Republike Slovenije leta 2010, zagotovila, da bo spremljala dogajanja, povezana s sestavo reprezentativnega organa romske skupnosti, in bo, če se bo na podlagi spremenjenih okoliščin to izkazalo za potrebno, predlagala ustrezne spremembe ZRomS-1. Vlada tako ugotavlja, da se je v letih od uveljavitve ZRomS-1 postopoma izkazalo, da je romska skupnost nezadovoljna s sestavo sveta, kot jo določa 10. člen ZRomS-1, kar slabi in celo hromi njegovo delovanje, poleg tega se je romska skupnost v tem obdobju začela povezovati v društva in zveze društev tudi zunaj Zveze Romov Slovenije.

S predlagano novelo 10. člena se spremeni sestava Sveta romske skupnosti v Republiki Sloveniji. Svet sestavljajo vsi izvoljeni predstavniki romske skupnosti v svetih samoupravnih lokalnih skupnosti. Gre za demokratizacijo pomembne pravne osebe javnega prava v procesu izboljšanja položaja romske skupnosti. Svet izvoli predsednika in deluje na podlagi sprejetega statuta in poslovnika. Sedež sveta se preseli iz Murske Sobote v Ljubljano, zaradi zagotavljanja pravičnejše lokacije za vse dele Slovenije, kjer živijo pripadniki romske skupnosti.

3. Ureditev pravne podlage za sofinanciranje dejavnosti, pomembne za izboljšanje položaja romske skupnosti

ZRomS-1 ni vseboval pravne podlage za sofinanciranje društev, zvez društev in drugih programov za izboljšanje položaja romske skupnosti. Z zakonom se določa prav slednje s prenosom pristojnosti na državni organ, pristojen za narodnosti. Sedaj javne razpise izvaja Svet romske skupnosti Republike Slovenije na podlagi vsakoletne pogodbe z državnim organom, pristojnim za narodnosti.

4. Urejanje izboljšanja bivanjskih razmer romske skupnosti

Zakon predvideva pospešitev prostorskega urejanja evidentiranih romskih naselij ter procesno posega v 121. in 123. člena Zakona o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 199/21, 18/23 – ZDU-10, 78/23 – ZUNPEOVE, 95/23 – ZIUOPZP, 23/24 in 109/24, ZUreP-3), v primeru ko se postopek občinskega prostorskega načrta začne le za evidentirana romska naselja. Nosilci urejanja prostora in ministrstvo, pristojno za celovito presojo vplivov na okolje morajo v postopku priprave OPN, ki se nanaša le na urejanje evidentiranih romskih naselij, predložiti dokumente, informacije in mnenja najpozneje v 30. dneh od prejema zaprosila. Če dokumentov, informacij ali mnenj ne predložijo v tem roku, se šteje, da jih nimajo, oziroma da podajajo pozitivno mnenje.

b) Način reševanja:

Vse predlagane rešitve se ureja s predlaganim zakonom, podzakonski predpisi niso predvideni.

c) Normativna usklajenost predloga zakona:

Zakon je usklajen z obstoječim pravnim redom in splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava ter mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Republiko Slovenijo.

č) Usklajenost predloga predpisa:

Urad Vlade RS za narodnosti je z dopisom št. 00701-2/2025-UN/1 predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji poslal v javno obravnavo dne 21. 3. 2025 z objavo na portalu E-demokracija. Zainteresirana javnost je lahko v 30. dneh po objavi posredovala svoje predloge k temu gradivu na elektronski naslov gp.un@gov.si. Rok za pripombe je od 21. 3. 2025 do vključno 22. 4. 2025.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Predlog zakona ima finančne posledice za državni proračun.

Predlog zakona v 8.a členu predvideva uvedbo občinskega koordinatorskega uradnika za izboljšanje položaja romske skupnosti, ki se financira iz sredstev proračuna Republike Slovenije. Trenutno je občin, ki prejemajo sredstva na podlagi 20.a člena Zakona o financiranju občin (Uradni list RS, št. 123/06, 57/08, 36/11, 14/15 – ZUUJFO, 71/17, 21/18 – popr., 80/20 – ZIUOOPE, 189/20 – ZFRO, 207/21 in 44/22 – ZVO-2, ZFO-1), 25. To pomeni, da je potrebno predvideti sredstva za 25 koordinatorskih uradnikov, povprečno na vsakega 42.000 EUR bruto na leto, kar znaša 1.050.000 EUR letno. Poleg tega je potrebno predvideti materialne stroške za sklic sej sveta koordinatorskih uradnikov, sejnine in potne stroške. Letna ocena slednjega znaša 40.000 EUR.

Prav tako ima finančne posledice za državni proračun izvajanje javnih razpisov s strani državnega organa, pristojnega za narodnosti, predvidevata se dve novi zaposlitvi bruto skupaj

50.000 EUR letno. Javni razpisi terjajo delo v zvezi s pripravo javnih razpisov ter razpisne dokumentacije, izvedbo postopkov dodelitve in nadzora namenske porabe javnih sredstev.

Letni stroški za izvajanje določb zakona znašajo 1.140.000 EUR.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Za obdobje, za katerega je bil državni proračun že sprejet, bo sredstva za naloge, ki jih bo moral po sprejemu zakona opravljati Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti, zagotovilo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

Za položaj Romov so pomembne določbe v mednarodnih dokumentih, ki zagotavljajo spoštovanje človekovih pravic vsakemu posamezniku brez diskriminacije, in zagotovila za varstvo manjšin kot skupin. Še posebej pa je za pravno varstvo Romov pomembna dejavnost mednarodnih organizacij, ki je usmerjena k odpravi predsodkov, nestrpnosti, ksenofobije in rasizma ter socialne izključenosti.

Romi so še vedno največja manjšina v Evropski uniji (v nadaljevanju: EU), vendar ne le največja, temveč tudi tista, katere življenjske razmere so praviloma najdlje od standarda, ki ga EU želi zagotoviti svojim prebivalcem. V nekaterih državah članicah je Romom v preteklih nekaj letih njihov položaj uspelo izboljšati, ponekod pa se je ta še poslabšal.

Področje vključevanja Romov je od leta 2011 tudi ena od prioritete EU, saj je takrat Evropska komisija sprejela Okvir EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do 2020³⁸ (v nadaljevanju: okvir EU), istega leta pa so mu sledili tudi sklepi Sveta EU³⁹ (v nadaljevanju: svet). Del okvira EU je tudi Nacionalni program ukrepov Vlade RS za Rome za obdobje 2010–2015 (v nadaljevanju: NPUR 2010–2015). Evropska komisija Evropskemu parlamentu in svetu vsako leto poroča o izvajanju nacionalnih strategij ter doseganju zastavljenih ciljev pri vključevanju romske populacije v državah članicah, države članice pa morajo vsako leto poročati Evropski komisiji o doseganju ciljev iz okvira EU. Evropska komisija je v pomoč pri izvajanju zavez iz okvira EU vzpostavila Mrežo kontaktnih točk za vključevanje Romov (v nadaljevanju: mreža), ki je sestavljena iz predstavnikov vseh držav članic (predstavnikov pristojnih organov). Nacionalno kontaktno točko za vključevanje Romov ima tudi Slovenija, njene naloge od leta 2012 opravlja organ, pristojen za narodnosti. Predstavniki nacionalnih kontaktnih točk se udeležujejo sestankov mreže, preko katere želi Evropska komisija ponuditi podporo državam članicam pri implementaciji njihovih nacionalnih strategij, hkrati pa naj bi mreža služila pretoku informacij med Evropsko komisijo in državami članicami z namenom, da bi implementacija okvira EU ostala trajnostna, učinkovita in k rezultatom usmerjen proces. Mreža predstavlja tudi prostor za transnacionalno medsebojno učenje in izmenjavo izkušenj.

Kot pomoč državam članicam v smeri sprejemanja čim bolj učinkovitih ukrepov na tem področju je Svet EU decembra 2013 na podlagi poročila Komisije o stanju Romov v EU sprejel priporočilo državam članicam za boljšo integracijo Romov⁴⁰. Gre za prvi pravni instrument EU na tem področju. Priporočilo poudarja štiri področja, na katerih so se voditelji držav članic EU zavezali k uresničevanju skupnih ciljev glede vključevanja Romov: dostop do izobraževanja, zaposlovanja, zdravstvenega varstva in stanovanja. Za izvedbo ustreznih ciljnih ukrepov države članice poziva, naj za vključevanje Romov poleg sredstev EU dodelijo tudi sredstva iz javnih in zasebnih virov. Namensko financiranje je namreč ključni dejavnik, ki ga je Komisija opredelila v svoji oceni izvajanja nacionalnih strategij držav članic v preteklem letu. Poleg tega priporočilo

³⁸ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0173:FIN:SL:HTML>.

³⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:258:0006:0009:SL:PDF>.

⁴⁰ Priporočilo Sveta o učinkovitih ukrepih za vključevanje Romov v državah članicah; <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:378:0001:0007:SL:PDF>; http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-1226_sl.htm.

daje smernice državam članicam v zvezi s horizontalnimi politikami vključevanja Romov, na primer, da zagotovijo izvajanje strategij na lokalni ravni, uveljavijo pravila proti diskriminaciji, izvajajo socialne naložbe, zagotovijo zaščito romskih otrok in žensk ter odpravljajo revščino.

Decembra 2016 je Svet EU sprejel sklepe o pospežitvi procesa vključevanja Romov⁴¹, ki so potrdili zavezo držav članic in zahtevali, da Evropska komisija pripravi srednjeročni pregled okvira EU.

Pomembno je poudariti, da nobena od 28 držav članic EU tega področja nima urejenega s posebnim zakonom, Slovenija je s tovrstnim pristopom prva. Romska skupnost je v večini preostalih držav obravnavana skupaj z drugimi manjšinami v skupnem manjšinskem zakonu (če je priznana kot manjšina, v nekaterih državah nima tega statusa oziroma se opredelitve izrazov narodna, etnična skupnost oziroma manjšina od države do države razlikujejo, prav tako gre po večini za razlikovanje med staroselsko romsko skupnostjo in priseljenimi Romi). V nekaterih državah so splošna določila o tej tematiki v ustavah, zlasti ko je govor o nediskriminaciji in varstvu človekovih pravic, največkrat pa države rešujejo vprašanje pravic romske skupnosti v področni zakonodaji oziroma s posebnimi projekti oz. programi, ki so namenjeni izključno izboljšanju položaja romske skupnosti v državi.

V večini držav starih članic Evropske unije še vedno prevladuje prepričanje, da so Romi velika težava (številčno, politično, socialno in ekonomsko) vseh držav novih članic iz srednje in vzhodne Evrope ter da je njihov položaj povsod enako slab. Predvsem množična občila rada opozarjajo in pišejo o dejanski ali domnevni diskriminaciji Romov v teh državah in rada opozarjajo nanje kot na migracijsko nevarnost.

Treba se je zavedati, da pri tej tematiki ne moremo in ne smemo iskati vzornika v drugih državah članicah Evropske unije, saj nobena tega področja nima dejansko urejenega, povsod so z vprašanjem urejanja položaja romske skupnosti še vedno velike težave. Vsaka država članica Evropske unije in tudi Evropska unija kot celota se trudita to tematiko obravnavati in urediti po svoje, vsem pa naj bi bil vendarle skupen cilj izboljšati položaj romske skupnosti.

Predlog zakona se ne sprejema z namenom uskladitve slovenskega pravnega reda s pravom Evropske unije, ker določb pravnega reda Evropske unije na tem področju ni.

5. 1 Avstrija

Avstrija podobno kot Slovenija pozna delitev na avtohtone (staroselske) in alohtone (priseljene) Rome. Tako v Avstriji delijo Rome na tri skupine: število avtohtonih se ocenjuje na 5.000 oseb, od teh jih približno polovica živi na Gradiščanskem, polovica pa v drugih delih Avstrije, predvsem na Dunaju in v Linzu; druga skupina so Romi, ki so se v zadnjih desetletjih priselili iz držav nekdanje Jugoslavije (neavtohtoni) in katerih število se ocenjuje na približno 30.000–50.000; tretja skupina je občasno prisotna, gre pa za potujoče skupine Romov, ki prihajajo na ozemlje Avstrije iz drugih držav članic EU. Avtohtone Rome Avstrija obravnava kot manjšino, priseljene pa enako kot vse druge priseljence v Avstriji in zato ne uživajo posebnih pravic.

Položaj in pravice manjšin so na podlagi avstrijske ustave določeni v Zakonu o etničnih skupinah iz leta 1976, ki etnične manjšine opredeljuje kot »skupine avstrijskih državljanov, ki živijo na delih avstrijskega ozemlja, katerih materni jezik ni nemščina in ki imajo svojo tradicijo«. Zakon poimensko ne našteva, katere manjšine izpolnjujejo ta merila in so tako priznane kot etnične manjšine.

Avstrijska ustava vsakemu posamezniku zagotavlja pravico do svobodnega združevanja in povezovanja. Romi so na podlagi te ustavne določbe in veljavne zakonodaje organizirani v številnih civilnodružbenih organizacijah (društvih). Političnega zastopstva ni ne na državni ne na lokalni ravni. Romska društva organizirajo kulturno dejavnost in prireditve, izdajajo časopise, zagotavljajo svetovanje Romom v zvezi s socialnimi vprašanji, odškodninami in drugim ter zagotavljajo dodatno izobraževanje za otroke v romskem jeziku.

⁴¹ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15406-2016-INIT/en/pdf>.

Na podlagi zakona, ki ureja področje etničnih manjšin, je na zvezni ravni vzpostavljen poseben svetovalni odbor za romsko etnično manjšino, ki svetuje in pomaga tako zveznim kot tudi regionalnim oblastem. Sestavlja ga osem predstavnikov, ki jih zvezna vlada imenuje za štiri leta. Štirje predstavniki so imenovani na predlog društev avtohtone skupine Romov, preostali štirje pa na predlog cerkvenih organizacij in drugih organizacij, ki so povezane z avtohtono skupino Romov.

Avstrijska država daje romskim društvom finančno podporo za njihovo dejavnost v okviru proračunskega sklada za etnične manjšine, ki je namenjen vsem etničnim manjšinam, ki živijo in so aktivne v državi. Društva organizirajo kulturne dejavnosti in prireditve, izdajajo časopise ter zagotavljajo svetovanje Romov v zvezi s socialnimi vprašanji, odškodninami in drugim. Društvo Romano Centro na Dunaju izvaja tudi projekte za pospeševanje dodatnega pouka v romščini in prejme tudi največ sredstev.

V Avstriji ni posebnih segregiranih območij razen enega v Oberwartu (Burgenland). Socialna stanovanja pa so dostopna za vse brez razlikovanja.

Zagotavljanje socialnih stanovanj je v Avstriji v pristojnosti regionalnih oblasti, pogoj za kandidiranje za pridobitev socialnih stanovanj pa je dveletno stalno bivanje v državi. Enak dostop do socialnih stanovanj je zagotovljen tudi romski manjšini. Morebitno diskriminacijo na področju stanovanjskega trga država naslavlja prek različnih projektov, ki jih izvajajo nevladne organizacije.

Številne lokalne oblasti se trenutno ukvarjajo z vprašanjem zagotovitve možnosti bivanja za skupine potujočih Romov, ki občasno bivajo na ozemlju države. V zvezi s temi vprašanji je aktivno eno od društev (društvo Ketani), ki oblastem svetuje in posreduje v primeru sporov.

5. 2 Francija

V Franciji manjšine oziroma narodne skupnosti nimajo posebnega statusa. Francija v imenu republikanskega univerzalizma nikoli ni želela priznati specifičnosti svojih manjšin (Korzičani, Bretonci, Alzačani, Baski ...), saj daje prednost enotni državi in meni, da je priznavanje etničnih, verskih, kulturnih in drugih skupnosti v nasprotju z vrednotami republike.

Francoska revolucija je prinesla koncept državljanstva, kjer so vsi prebivalci teritorija države njeni državljani in kot taki enaki pred zakonom. Prebivalci v Franciji so tako ali francoski državljani ali pa tujci z urejenim stalnim prebivališčem v Franciji.

Med francoskim državljanom in tujcem s stalnim prebivališčem formalno skoraj ni razlik. Glavna je v volilni pravici, ki je priznana izključno državljanom. Volilno pravico v Franciji imajo vsi polnoletni državljani, ne glede na spol, izvor, vero ali politično prepričanje. Volilna pravica se uresničuje v občini, kjer je volivec vpisan. Voli lahko na lokalnih, parlamentarnih in evropskih volitvah. Državljan države članice EU lahko volijo na občinskih in evropskih volitvah.

Manjšine oziroma imigrantske skupine nimajo svojih političnih zastopnikov ne na državni ne na lokalni ravni. Izjema so verske skupnosti, ki imajo svoja izvoljena svetovalna telesa (na primer francoski muslimanski svet, judovski zbor ...), ki zastopajo interese svojih skupnosti na Ministrstvu za notranje zadeve, ki je pristojno tudi za verska vprašanja.

5. 3 Hrvaška

Na Hrvaškem po podatkih popisa iz leta 2011 živi 16.975 Romov, po nekaterih ocenah pa naj bi jih bilo na Hrvaškem od 30.000 do 40.000. Ti so povezani v številna romska društva, ki med seboj slabo sodelujejo. Po neuradnih podatkih je na Hrvaškem registriranih več kot 200 romskih društev, njihovo število pa nenehno narašča. Dejansko aktivnih je samo malo društev. Romska društva se združujejo v mreže društev, tako sta ustanovljeni dve mreži, Mreža romskih društev Hrvaške s sedežem v Zagrebu in Mreža romskih društev Hrvaške Slavonski Brod s sedežem v Slavonskem Brodu. Podatkov o dejanski aktivnosti teh mrež ni. Več društev v svojem imenu nosi naziv krovna/krovno, ki si ga društva nadenejo sama, kar je predvsem ambicija predsednikov društev in ne realnega stanja ter odraz članstva v društvih. Trenutni predstavnik v saboru Veljko Kajtazi je sprožil ustanovitev Sveta romske skupnosti kot krovne organizacije (društva) na Hrvaškem, ki naj bi po zadnjih podatkih združeval okoli 60 romskih društev.

Položaj narodnih manjšin na Hrvaškem ureja Ustavni zakon o pravicah narodnih manjšin (ustavni zakon), ki je bil sprejet leta 2002 in pomeni prelomnico na področju varstva manjšinskih pravic na Hrvaškem. V skladu z ustavnim zakonom je narodna manjšina skupina hrvaških državljanov, ki so tradicionalno naseljeni na ozemlju Republike Hrvaške ter se po etničnih, jezikovnih in/ali verskih značilnostih razlikujejo od drugih državljanov in jih vodi želja po ohranitvi teh lastnosti. Ustava Republike Hrvaške določa, da se Republika Hrvaška ustanavlja kot nacionalna država hrvaškega naroda in država pripadnikov narodnih manjšin Srbov, Čehov, Slovakov, Italijanov, Madžarov, Judov, Nemcev, Avstrijcev, Ukrajincev, Rusinov, Bošnjakov, Slovencev, Črnogorcev, Makedoncev, Rusov, Bolgarov, Poljakov, Romov, Romunov, Turkov, Vlahov, Albancev in drugih, ki so njeni državljani in se jim zagotavlja enakopravnost z državljani hrvaške narodnosti ter uresničevanje nacionalnih pravic v skladu z demokratičnimi normami OZN in držav svobodnega sveta.

V saboru imajo narodne manjšine osem predstavnikov, od teh ima srbska narodna manjšina tri predstavnike, saj je številčno največja, preostale narodne manjšine imajo pa pet predstavnikov (po enega predstavnika imata madžarska in italijanska narodna manjšina, enega predstavnika imata skupaj češka in slovaška narodna manjšina, skupaj enega predstavnika imajo avstrijska, bolgarska, nemška, poljska, romska, romunska, rusinska, ruska, turška, ukrajinska, vlaška in judovska narodna manjšina, skupaj pa imajo enega predstavnika tudi albanska, bošnjaška, črnogorska, makedonska in slovenska narodna manjšina).

Politična participacija je vzpostavljena tako na lokalni kot državni ravni. Na lokalni ravni imajo narodne manjšine, ki predstavljajo od 5 % do 15 % lokalnega prebivalstva, pravico do enega predstavnika – manjšinskega predstavnika v predstavnikiškem telesu lokalne samouprave. Če predstavljajo v občinah in mestih več kot 15 % lokalnega prebivalstva in v županijah več kot 5% prebivalstva, pa imajo pravico do sorazmerne zastopanosti v predstavnikiških telesih. Poleg tega se pripadnikom narodnih manjšin v enotah lokalne samouprave, kjer imajo pravico do sorazmerne zastopanosti v predstavnikiških telesih, zagotavlja tudi pravica zastopanosti v izvršnih telesih, tam je na primer podžupan iz vrst narodnih manjšin. Tovrstna zastopanost se uredi v statutu posamezne enote lokalne samouprave.

Pripadnikom narodnih manjšin je zagotovljena zastopanost v državni upravi in pravosodnih organih v skladu z določbami posebnih zakonov in drugih predpisov na področju politike zaposlovanja v teh organih, ob upoštevanju številnosti pripadnikov narodnih manjšin glede na celotno populacijo na območju, za katerega je pristojno posamezno telo državne uprave ali pravosodno telo. Pri zapolnjevanju delovnih mest v teh organih imajo pod enakimi pogoji prednost pripadniki narodnih manjšin. Te določbe so vključene v posebnih zakonih, ki urejajo postopek zaposlovanja v javni upravi. V skladu z zakonom, ki ureja področje državne uprave, se za pripadnike narodnih manjšin zagotavlja pravica do zastopanosti na ministrstvih in vladnih službah, pri čemer se upošteva število pripadnikov narodnih manjšin glede na celotno hrvaško prebivalstvo, enako pa tudi v organih lokalnih (regionalnih) vlad, kjer se upošteva njihovo število glede na število vseh prebivalcev tiste enote lokalne samouprave. Zakon, ki ureja področje javnih uslužbencev, tudi določa, da se z načrtom zaposlovanja v javni upravi podpira dostopnost delovnih mest tudi za pripadnike narodnih manjšin ter se načrtuje zaposlovanje potrebnega števila javnih uslužbencev, ki pripadajo narodnim manjšinam. S tem naj bi se dosegla zastopanost v skladu z ustavnim zakonom in zakonom, ki ureja področje državne uprave. Ko se pripadniki narodne manjšine prijavljajo na javni razpis za zaposlitev v javni upravi, se morajo pod enakimi pogoji sklicevati na pravico prednosti pred drugimi kandidati, če želijo to pravico uveljavljati.

Pripadniki narodnih manjšin na področju sodelovanja v javnem življenju in upravljanja lokalnih zadev s ciljem izboljšanja, ohranjanja in zaščite položaja pripadnikov narodnih manjšin volijo svoje predstavnike v svete narodnih manjšin ali volijo posebne predstavnike narodnih manjšin v enotah lokalne samouprave. Pripadniki narodnih manjšin, ki v posamezni enoti lokalne samouprave predstavljajo najmanj 1, 5% vsega prebivalstva ter imajo več kot 200 pripadnikov v posamezni enoti lokalne samouprave in v enotah samouprave na regionalni ravni, kjer živi več kot 500 pripadnikov posamezne narodne manjšine, lahko oblikujejo svet narodne manjšine. Predstavniki narodne manjšine se imenuje v tistih enotah lokalne samouprave, kjer živi najmanj

100 pripadnikov posamezne narodne manjšine in niso izpolnjeni pogoji za oblikovanje sveta narodne manjšine.

Sveti narodnih manjšin so neprofitne pravne osebe, ki status pravne osebe pridobijo z dnem vpisa v register svetov, koordinacij svetov in predstavnikov narodnih manjšin, ki ga vodi ministrstvo, pristojno za področje uprave. Na volitvah v svete in predstavnike narodnih manjšin, ki so potekale leta 2011, je bilo izbranih 16 svetov romske narodne manjšine in 9 predstavnikov narodne manjšine. Dva ali več svetov narodnih manjšin, ki sta/so izbrana/izbrani v eni enoti lokalne samouprave, dva ali več svetov narodnih manjšin iz različnih enot lokalne samouprave, dva ali več svetov nacionalnih manjšin iz iste enote samouprave na regionalni ravni ter dva ali več svetov narodnih manjšin iz različnih enot samouprave na regionalni ravni lahko zaradi usklajevanja in spodbujanja skupnih interesov ustanovijo koordinacije svetov narodnih manjšin. Za področje celotne države se lahko ustanovijo koordinacije svetov narodnih manjšin, ki jih sestavljajo sveti narodnih manjšin iz enot samouprave na regionalni ravni, in sicer če je k tovrstnemu sodelovanju pristopila več kot polovica svetov narodnih manjšin na regionalni ravni.

Oblikovana je tudi Nacionalna koordinacija svetov romske narodne manjšine v Republiki Hrvaški s sedežem v Slavonskem Brodu.

V zadnjih letih je bil napredek narejen na področju uresničevanja kulturne avtonomije in ohranjanja jezika ter na področju vzgoje in izobraževanja, kjer se dejavnosti v okviru pristojnega ministrstva financirajo ločeno. Aprila 2012 je bil ustanovljen Urad Vlade Republike Hrvaške za človekove pravice in narodne manjšine, ki je združil dva že obstoječa urada: Urad za človekove pravice in Urad za narodne manjšine. Urad opravlja strokovne naloge na področju izvajanja politike promocije ter zaščite človekovih pravic in posebnih pravic narodnih manjšin na Hrvaškem. Spremlja usklajenost zakonodajnega okvira Republike Hrvaške z ustavo in mednarodnimi instrumenti ter predlaga spremembe in ukrepe za boljšo realizacijo in izboljšanje teh pravic.

Hrvaška vlada je sprejela Nacionalno strategijo za vključevanje Romov za obdobje od leta 2021 do leta 2027, na njeni podlagi pa tudi Akcijski načrt za uresničevanje Nacionalne strategije za vključevanje Romov za obdobje od 2023 do 2025.

5. 4 Madžarska

Na Madžarskem po popisu prebivalstva iz leta 2001 živi 190.000 Romov, po najbolj skromnih ocenah od 650.000 do 700.000, prevladujoča ocena različnih raziskovalcev pa je celo od 800.000 do 1.000.000. Na Madžarskem živijo že več stoletij razpršeno po vsej državi, več kot 60 % vsega romskega prebivalstva živi na podeželju, na segregiranih območjih, v slabih bivanjskih pogojih.

Madžarski parlament je 19. 11. 2011 sprejel Zakon o pravicah narodnosti na Madžarskem, ki je temeljni pravni akt za urejanje pravnega statusa narodnih manjšin v državi. Zakon uvaja številne spremembe glede sistema manjšinskih samouprav, financiranja dejavnosti manjšinskih civilnodružbenih organizacij, konsolidacijo financiranja manjšinskih medijev in šolstva ter ureditev zastopstva manjšin v madžarskem parlamentu. Med drugim tudi, da bo število pripadnikov manjšine na podlagi popisa prebivalcev postavljeno kot merilo za realizacijo določenih pravic, med njimi tudi obstoja in financiranja.

Dodatno je madžarski parlament 23. decembra 2011 sprejel Temeljni zakon o volitvah, na podlagi katerega lahko pripadniki narodnih skupnosti na Madžarskem, ki predstavljajo 13 priznanih narodnosti (Bolgari, Romi, Grki, Hrvati, Poljaki, Nemci, Armenci, Romuni, Srbi, Slovaki, Slovenci, Rusini in Ukrajinci), uveljavljajo ustavno pravico zastopstva narodnosti v parlamentu in oblikujejo narodnostne liste. Sprejeta sta bila tudi Zakon o javnem šolstvu in Zakon o lokalni upravi, ki sta tudi neposredno povezana z zagotavljanjem manjšinskih pravic.

5. 5 Nemčija

Nemška ustava v 3. členu zagotavlja enakost pred zakonom, ne glede na jezikovno, rasno in etnično poreklo, ne glede na versko ali politično prepričanje, spol ali invalidnost. Nemčija je leta 1995 podpisala Okvirno konvencijo Sveta Evrope za varstvo narodnih manjšin in jo ratificirala

leta 1997, Evropsko listino o regionalnih ali manjšinskih jezikih pa je podpisala leta 1992 in jo ratificirala leta 1998.

V Nemčiji so z Okvirno konvencijo Sveta Evrope za varstvo narodnih manjšin zaščitene skupine nemških državljanov in državljanek – narodnih manjšin. Priznane so štiri narodne manjšine, in sicer Danci, Frizijci, Lužiški Srbi ter nemški Sinti in Romi (šteje se jih v eno skupino). Vse skupine razen Sintov in Romov so na nemškem ozemlju zgodovinsko naseljene na zaokroženem območju nekaterih zveznih dežel (Zvezna dežela Schleswig-Holstein, Zvezna dežela Saška ter Zvezni deželi Brandenburg in Spodnja Saška).

Statistični podatki na podlagi etnične pripadnosti se ne zbirajo, zato so na voljo le ocene o številu pripadnikov manjšin, ki živijo v Nemčiji. Medtem ko gre pri manjšinah za majhne skupnosti, pa priseljenci predstavljajo kar 18,6 % prebivalstva Nemčije.

Vse štiri uradno priznane manjšine prejemajo finančno podporo države, se pa obseg sredstev že nekaj let ni spremenil. Sredstva so neenakomerno porazdeljena, saj več finančne podpore dobijo bolj prepoznavne manjšine (Danci, ki so zaščiteni z Bonsko–Kopenhagensko deklaracijo iz leta 1955, lužiški Srbi, ki so zaščiteni s Sporazumom o ponovni združitvi Nemčije, od leta 2000 pa je predvidena tudi podpora za Frizijce). V deželi Schleswig-Holstein so leta 2004 sprejeli Zakon o frizijskem jeziku in kulturi, ki je okrepil status Frizijcev v tem delu države. Znanje frizijskega in danskega jezika se v tem delu države priznava kot pozitivno in pomeni prednost pri zaposlovanju v javnih službah. Lužiška srbščina je kot jezik na nekaterih predelih Saške in Brandenburga dobro sprejet jezik in pomeni dodatno prednost pri iskanju zaposlitve, na drugih predelih pa znanja tega jezika ne spoštujejo.

Sprejet je tudi poseben ukrep na področju političnega življenja, in sicer da so stranke, ki v političnem življenju predstavljajo narodne manjšine, oproščene 5 % praga, ki ga morajo doseči za vstop v parlament. Na deželni ravni je prek ustanovitve Sekretariata za manjšine omogočeno sodelovanje narodnih manjšin ter izražanje njihovih mnenj in pogledov.

Sinti in Romi zastopajo svoje interese s pomočjo društev. Krovno društvo je Centralni svet nemških Sintov in Romov, povezuje pa devet deželnih društev ter sedem regionalno in lokalno delujočih institucij. Kot strokovna ustanova pri centralnem svetu deluje Dokumentacijski in kulturni center Sintov in Romov, ki se ukvarja z zbiranjem dokumentacije in znanstvenim raziskovanjem zgodovine, kulture in sedanosti manjšine, kulturnim delom, izobraževanjem, svetovanjem glede enakega obravnavanja in s stiki z javnostjo. Od leta 1991 se centralni svet in dokumentacijski center financirata iz državnih sredstev, dežele in občine pa dodatno podpirajo predvsem kulturne in socialne projekte.

Predstavniki 20 rodbin so v letih 1999/2000 ustanovili društvo Zveza Sintov Nemčije, ki je krovna organizacija devetih neodvisnih organizacij Sintov v Nemčiji. Zveza deluje v splošno dobro in se financira iz lastnih sredstev.

Zakona, ki bi temeljno urejal problematiko Sintov in Romov, ni. Uradna skrb za Sinte in Rome se kaže v podpori društvom, zvezne, deželne in občinske oblasti financirajo njihovo delo in projekte ter delovna mesta, ki jih skoraj večinoma zasedajo pripadniki manjšine, ki se ukvarjajo s svetovanjem in pomočjo glede vseh področij družbenega življenja (socialna vprašanja, izobraževanje, zaposlovanje, odškodnine za pregon med nacionalsocializmom, svetovanje za mladino, dekleta in ženske ...).

Izobraževanja v romščini v Nemčiji ni. Centralni svet nemških Sintov in Romov, Zveza Sintov Nemčije in druga društva nemških Sintov nasprotujejo uvajanju romščine v javne šole in še posebej razvoju pisne oblike tega jezika. Prav tako nasprotujejo ločenim šolam ali oddelkom izključno za Rome in Sinte. Sta pa zaradi zgodovinskih dogodkov v Nemčiji med nacistično vladavino zgodovina in kultura nemških Sinov in Romov del šolskega izobraževanja po vsej Nemčiji. Številne dežele so sprejele še dodatne ukrepe na tem področju, predvsem na področju predstavitve romske kulture, zgodovine in tradicije.

Kot je že bilo omenjeno, je glede ohranjanja jezika narodna manjšina Sintov in Romov v Nemčiji prepričana, da se mora njihov jezik uporabljati samo v njihovih družinah, in nasprotuje razvoju v

pisni obliki. Poleg tega so nemški Sinti in Romi večinoma dvojezični, zato tudi v odnosih z nemškimi upravnimi organi uporabljajo nemščino. Centralni svet nemških Sintov in Romov izdaja posamezne članke o manjšini, vendar v nemščini. Ker Romi in Sinti živijo na območju celotne Nemčije, je tudi lastno televizijsko in radijsko oddajanje zaradi trenutnih razmer in ekonomskih razlogov zelo težavno. Glavni nalogi centralnega sveta sta tako dialog z elektronskimi in tiskanimi občili, s katerim želi doseči poročanje brez predsodkov, in ozaveščanje nemške javnosti na področju manjšin. V romščini del programa oddaja radijski program MultiKulti, ki pa je zaradi omenjenega odnosa nemških Romov in Sintov do jezika namenjen predvsem tujim Romom, ki živijo v Berlinu.

5. 6 Slovaška

Po nekaterih ocenah na Slovaškem živi okoli 380.000 Romov. Slovaška nima posebnega zakona o romski skupnosti. Njihov položaj ureja več področnih zakonov in drugih aktov. Na podlagi Okvira EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020 je Slovaška leta 2012 sprejela svojo nacionalno strategijo, ki je osnovni dokument na področju socialnega vključevanja Romov v državi. Strategija je namenjena več skupinam:

- Romom kot narodni manjšini,
- romskim skupnostim,
- marginaliziranim romskim skupnostim.

Večina ukrepov v strategiji je usmerjenih v marginalizirane romske skupnosti. Poudarek daje tudi vprašanjem usmeritve ukrepov v smeri, da bodo koristili tako romskemu kot večinskemu prebivalstvu.

Romskega političnega zastopstva na državni in lokalni ravni na Slovaškem praktično ni. Romske skupnosti nimajo ene krovne organizacije, ki bi združevala in zastopala interese vseh romskih skupnosti oziroma romskih organizacij v državi. Večina organizacij romske skupnosti je nevladnih organizacij, ki delujejo na lokalni ali regionalni ravni. Na Slovaškem je neprofitni sektor zelo močan, kar je razvidno iz velikega števila nevladnih organizacij, tako romskih kot neromskih, ki delajo z romskimi skupnostmi na različnih področjih (izobraževanje, socialno delo, delo z mladimi, na kulturnem področju,...).

Za romska vprašanja je na državni ravni pristojen urad pooblaščenca vlade za romske skupnosti, ki deluje v Bratislavi. Vlada je ustanovila tudi pet regionalnih pisarn v regijah, v katerih živi največ pripadnikov romske skupnosti. Dejavnost urada in pooblaščenca se financira iz državnega proračuna. Pooblaščenec za romske skupnosti ima v skladu s statutom vlogo svetovalnega organa vlade in je odgovoren neposredno vladi. V skladu s statutom vodi medresorsko komisijo za zadeve romskih skupnosti.

Na področju bivalnih razmer Romov je položaj zelo slab. Romi večinoma živijo v romskih naseljih, ki so brez pitne vode in urejene kanalizacije. Prav tako ni urejen lastniški status teh naselij.

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic

- a) v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov: /
- b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov: /
- c) dokumentacija, ki jo mora stranka predložiti, povečanje ali zmanjšanje obsega dokumentacije z navedbo razlogov: /
- d) čas, v katerem bo stranka lahko uredila zadevo: /

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki, in sicer za: /

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo: /

6.4 Presoja posledic za socialno področje: /

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja: /

6.6 Presoja posledic za druga področja: /

6.7 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona: /

7. PRIKAZ SODELOVANJA JAVNOSTI PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA:

Urad Vlade RS za narodnosti je z dopisom št. 00701-2/2025-UN/1 predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji poslal v javno obravnavo dne 21. 3. 2025 z objavo na portalu E-demokracija. Zainteresirana javnost je lahko v 30. dneh po objavi posredovala svoje predloge k temu gradivu na elektronski naslov gp.un@gov.si. Rok za pripombe je od 21. 3. 2025 do vključno 22. 4. 2025.

8. PODATEK O ZUNANJEM STROKOVNJAKU OZIROMA PRAVNI OSEBI, KI JE SODELOVALA PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA, IN ZNESEK PLAČILA ZA TA NAMEN:

Pri pripravi predloga zakona niso sodelovali zunanji strokovnjaki oziroma pravne osebe.

9. NAVEDBA, KATERI PREDSTAVNIKI PREDLAGATELJA BODO SODELOVALI PRI DELU DRŽAVNEGA ZBORA IN DELOVNIH TELES:

Barbara Kolenko Helbl, generalna sekretarka Vlade Republike Slovenije,
Barbara Peternej, namestnica generalne sekretarke Vlade Republike Slovenije,
Ana Komac, vršilka dolžnosti direktorice Urada Vlade RS za narodnosti.

II. BESEDILO ČLENOV

ZAKON O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O ROMSKI SKUPNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI (ZRomS-1)

1. člen

Doda se nov 8.a člen, ki se glasi:

»8.a člen

- (1) Občine, ki so jim na podlagi 20.a člena Zakona o financiranju občin zagotovljena sredstva za sofinanciranje obveznosti občin z evidentiranimi romskimi naselji, morajo imeti zaposlenega občinskega koordinatorja za izboljšanje položaja romske skupnosti, ki se financira iz sredstev proračuna Republike Slovenije.
- (2) Koordinator sodeluje s centri za socialno delo, vzgojnimi zavodi, zavodom za zaposlovanje, Upravo za probacijo, policijo in drugimi državnimi institucijami, ministrstvi, državnim organom, pristojnim za narodnosti, romsko skupnostjo in njenimi predstavniki ter organi občine in njenimi delovnimi telesi.
- (3) Naloge koordinatorja so:
 - na občinski ravni spodbujati udeležbo pripadnikov romske skupnosti z opolnomočenjem, sodelovanjem in ustvarjanjem zaupanja v institucije in družbo,
 - priprava predlogov ali pobud za ukrepe za izboljšanje bivanjskih razmer,
 - pomoč pri izvajanju ukrepov za boljšo vključenosti romskih otrok v predšolsko vzgojo in osnovno šolo,
 - povezovanje in sodelovanje z izvajalci programov namenjenih romski skupnosti,
 - sodelovanje z državnim organom, pristojnim za narodnosti glede izvajanja ukrepov iz pristojnosti koordinatorja in svetom koordinatorja.
- (4) Občina do 30. 11. vsakega koledarskega leta sprejme letni načrt za delo koordinatorja v prihodnjem letu. S sprejetim načrtom občina seznaní državni organ, pristojen za narodnosti. V letnem načrtu morajo biti določeni merljivi letni cilji za izboljšanje položaja romske skupnosti v občini.
- (5) Občina o delu koordinatorja štirikrat letno poroča državnemu organu, pristojnemu za narodnosti.
- (6) Svet koordinatorjev skrbi za izmenjavo izkušenj, informacij ter pripravo pobud in predlogov glede izboljšanja položaja romske skupnosti na lokalni ravni. Sestavljajo ga vsi koordinatorji, en predstavnik državnega organa pristojnega za narodnosti in predstavnik tega organa, ki Svet tudi vodi.
- (7) Svet koordinatorjev z dvotretjinsko večino vseh svojih članov sprejme poslovnik h kateremu poda soglasje vlada.
- (8) V poslovniku sveta se uredi organizacija in način dela sveta ter zlasti naslednja vprašanja:
 - konstituiranje sveta,
 - javnost dela sveta,
 - pravice in dolžnosti članov sveta,
 - seje sveta (vrste, sklici, potek, odločanje, zapisnik, javnost dela),
 - spremembe in dopolnitve ter razlaga poslovnika.
- (9) Svet koordinatorjev se mora sestati najmanj dvakrat letno.«

2. člen

V 9. členu se za tretjim odstavkom dodata četrta in peti odstavek, ki se glasita:

»(4) Svet z dvotretjinsko večino vseh svojih članov sprejme statut in ga objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

(5) V statutu sveta se podrobneje določijo naloge sveta, notranjo organizacijo sveta in način zagotavljanja javnosti dela. K statutu poda soglasje državni organ, pristojen za narodnosti.«

3. člen

10. člen se spremeni tako, da se glasi:

»10. člen

- (1) Svet sestavljajo vsi izvoljeni predstavniki romske skupnosti v svetih samoupravnih lokalnih skupnosti.
- (2) Člani sveta izmed sebe na tajnem glasovanju z dvotretjinsko večino vseh članov sveta izvolijo predsednika oziroma predsednico (v nadaljnjem besedilu: predsednik) sveta. Predsednik sveta predstavlja in zastopa svet.
- (3) Svet se na novo konstituira najpozneje v roku treh mesecev po vsakih rednih volitvah v občinske svete. Konstitutivno sejo skliče in vodi pristojni državni organ za narodnosti. Svet je na novo konstituiran z izvolitvijo predsednika sveta.
- (4) Predstavniku romske skupnosti v svetu samoupravne lokalne skupnosti, ki mu preneha mandat v svetu samoupravne lokalne skupnosti, preneha tudi članstvo v svetu.
- (5) Svet je sklepčen, če je na seji prisotna večina njegovih članov. Svet sprejema odločitve z večino glasov vseh članov.
- (6) Naloge sveta so da:
 - sprejema statut,
 - sprejema poslovnik,
 - sprejema pravne akte, v zvezi z delovanjem sveta in izvajanjem pristojnosti sveta,
 - sprejema finančni plan in zaključni račun sveta,
 - obravnava vprašanja, ki se nanašajo na interese, položaj in pravice romske skupnosti,
 - daje predloge in pobude pristojnim organom,
 - spodbuja dejavnosti za ohranjanje romskega jezika in kulture,
 - spodbuja politično participacijo romske skupnosti,
 - razvija in ohranja stike z romskimi organizacijami v drugih državah,
 - omogoča po potrebi udeležbo na sejah sveta tudi predstavnikom nevladnih organizacij civilne družbe iz romske skupnosti,
 - odloča o drugih zadevah, ki jih določajo zakoni ali statut v skladu s tem zakonom.
- (7) Sedež sveta je v Ljubljani.
- (8) Predstavnik državnega organa, pristojnega za narodnosti mora biti vabljen na vsako sejo sveta. Predsednik sveta je dolžan sklicati svet, če zahtevo poda predstojnik državnega organa, pristojnega za narodnosti.«

4. člen

11. člen se spremeni tako, da se glasi:

»11. člen

- (1) Svet z dvotretjinsko večino vseh svojih članov sprejme poslovnik in ga objavi v Uradnem listu Republike Slovenije. K poslovniku poda soglasje državni organ, pristojen za narodnosti.«
- (2) V poslovniku sveta se uredi organizacija in način dela sveta ter zlasti naslednja vprašanja:
 - konstituiranje sveta,
 - javnost dela sveta,
 - pravice in dolžnosti članov sveta,
 - seje sveta (vrste, sklici, potek, odločanje, zapisnik, javnost dela),
 - akti sveta (vrste, objave),
 - volitve in imenovanja,
 - spremembe in dopolnitve ter razlaga poslovnika.«

5. člen

Doda se nov 15.a člen, ki se glasi:

»15.a člen

Državni organ pristojen za narodnosti izvaja sofinanciranje delovanja društev, zvez društev romske skupnosti, njihovih medijev in drugih programov in projektov izobraževalne, kulturne, socialne, bivanjske, zdravstvene, informativne, založniške in druge dejavnosti, pomembne za izboljšanje položaja romske skupnosti.«

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

6. člen

Doda se nov 16.a člen, ki se glasi:

»16.a člen

- (1) Ne glede na določbe 121. in 123. člena Zakona o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 199/21, 18/23 – ZDU-10, 78/23 – ZUNPEOVE, 95/23 – ZIUOPZP, 23/24 in 109/24, ZUreP-3) morajo za zagotavljanje pogojev za urejanje prostorske problematike romskih naselij in izboljšanje bivalnih razmer pripadnikov romske skupnosti iz 5. člena tega zakona, nosilci urejanja prostora in ministrstvo, pristojno za celovito presojo vplivov na okolje v postopku priprave OPN, ki se nanaša le na urejanje romskih naselij, predložiti dokumente, informacije in mnenja najpozneje v 30. dneh od prejema zaprosila. Če dokumentov, informacij ali mnenj ne predložijo v tem roku, se šteje, da jih nimajo, oziroma da podajajo pozitivno mnenje.
- (2) Ta izjema velja za obdobje dveh let od uveljavitve tega zakona.«

7. člen

Doda se nov 16.b člen, ki se glasi:

»16.b člen

- (1) Svet iz 9. člena tega zakona se ustanovi v treh mesecih od uveljavitve tega zakona. Ustanovno sejo skliče in vodi državni organ, pristojen za narodnosti. Člani sveta na ustanovni seji izvolijo predsednika sveta.
- (2) V roku treh mesecev od uveljavitve tega zakona svet sprejme nov statut in poslovnik sveta, s katerima prenehata veljati prejšnja statuta in poslovnik sveta.
- (3) Drugi akti sveta se uskladijo s tem zakonom v roku šestih mesecev od uveljavitve tega zakona.

(4) Z dnem konstituiranja novega sveta prenehajo mandati do sedaj izvoljenih članov sveta.«

8. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 00701-2/2025-UN/2
Ljubljana, dne 21. 3. 2025
EVA 2025-1540-0001

III. OBRAZLOŽITVE

K 1. členu

1. člen z novim 8.a členom uvaja občinskega koordinatorja za izboljšanje položaja romske skupnosti v občinah z evidentiranimi romskimi naselji (trenutno 25 občin: Beltinci, Brežice, Cankova, Črenšovci, Črnomelj, Dobrovnik, Grosuplje, Ivančna Gorica, Kočevje, Krško, Kuzma, Lendava, Metlika, Murska Sobota (M), Novo mesto (M), Puconci, Ribnica, Rogašovci, Semič, Šalovci, Šentjernej, Škocjan, Tišina, Trebnje, Turnišče). Financira ga državni proračun. Zaposlen je na občini. Občinski koordinatorji se združujejo v svet koordinatorjev. Delo občinskega koordinatorja se regulira z vsakoletnim načrtom dela.

Koordinator sodeluje s centri za socialno delo, vzgojnimi zavodi, zavodom za zaposlovanje, Upravo za probacijo, policijo in drugimi državnimi institucijami, ministrstvi, državnim organom, pristojnim za narodnosti, romsko skupnostjo in njenimi predstavniki ter organi občine in njenimi delovnimi telesi.

Koordinatorji se združujejo v Svet koordinatorjev, ki ga vodi predstojnik Urada za narodnosti, s čimer je zagotovljena izmenjava primerov dobrih praks.

Uvaja se tudi poročanje koordinatorjev, vse s ciljem izboljšanja položaja romske skupnosti.

K 2. členu

V povezavi s 3. členom predloga zakona, ki določa nov – reprezentativni sistem sestave Sveta romske skupnosti v Republiki Sloveniji – se dopolnjuje tudi 9. člen veljavnega zakona. Z vidikov spoštovanja zahtev iz ustavnih načel glede pravne varnosti (2. člen Ustave Republike Slovenije) ter upravne zakonitosti (prvi in drugi odstavek 120. člena Ustave Republike Slovenije) se določa pristojnost za sprejetje statuta sveta, način objave ter njegova vsebina. Kot varovalni mehanizem z vidika spoštovanja pristojnosti pa je še določeno, da k statutu poda (pred objavo v Uradnem listu RS) soglasje državni organ, pristojen za narodnosti (to je Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti).

K 3. členu

Veljavni 10. člen zakona določa, da Svet romske skupnosti Republike Slovenije sestavlja 21 članov, od tega 14 predstavnikov Zveze Romov Slovenije in sedem predstavnikov romskih skupnosti v svetih samoupravnih lokalnih skupnosti iz 7. člena zakona. Takšna ureditev je bila določena v zakonu v obdobju njegove priprave v letih 2006-2007, ko se je področje participacije romske skupnosti na državni ravni šele izpostavljalo in takrat se je predlagatelj odločil, da tako reprezentativno vlogo z zakonom podeli imensko določenemu združenju (Zvezi Romov Slovenije, ki je bila v tedanjem obdobju najbolj aktivna pri zastopanju pravic in razvoja romske skupnosti v Republiki Sloveniji).

Z vidika reprezentativnosti se takrat ne predlagatelj ne zakonodajalec nista odločila, da določita reprezentativnost na drugačen način, namreč izbor reprezentativnega združenja naknadno, v skladu z zakonsko določenimi kriteriji reprezentativnosti. V takratnem obdobju je bil sprejeti predlog o poimenskem reprezentativnem združenju vseeno upravičen (kar izhaja iz prej navedenih odločitev Ustavnega sodišča Republike Slovenije). Sedaj – leta 2025, torej 18 let po sprejetju Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji – predlagatelj upravičeno ocenjuje, da je nastopilo obdobje, ko se je politična participacije romske skupnosti dovolj razvila, zlasti na institucionalni ravni (občinski svetniki), da je treba iti v smer močnejše demokratične legitimnosti in zato je predlagano v prvem odstavku, da Svet romske skupnosti Republike Slovenije sestavljajo vsi izvoljeni predstavniki romske skupnosti v svetih samoupravnih lokalnih skupnosti. Svet bo tako pravna oseba javnega prava ter najvišji javnopravni organ romske skupnosti v Republiki Sloveniji, od drugih delov državne uprave se bo pa razlikoval v tem, da gre za kolektivni demokratični organ.

Po drugem odstavku članice oziroma člani sveta izmed sebe na tajnem glasovanju z dvotretjinsko večino vseh članov sveta izvolijo predsednika oziroma predsednico sveta. Na ta način je zagotovljena notranja demokracija ter tudi legitimnost vodenja sveta. Predsednik ali predsednica sveta pa bo vodil/a svet ter predstavljal/a in zastopal/a svet v zunanjem delovanju.

Po tretjem odstavku se svet na novo konstituira najpozneje v roku treh mesecev po vsakih rednih volitvah v občinske svete. Konstitutivno sejo skliče in vodi pristojni državni organ za narodnosti. Po predlagani zakonski določbi se šteje, da je svet na novo konstituiran z izvolitvijo predsednika sveta.

Po četrtem odstavku predstavniku romske skupnosti v svetu samoupravne lokalne skupnosti, ki mu preneha mandat v svetu samoupravne lokalne skupnosti, *ex lege* preneha tudi članstvo v

svetu. To sicer z ugotovitveno odločbo (smiselna uporaba Zakona o splošnem upravnem postopku ugotovi svet sam (na podlagi obvestila občine, objave v uradnem glasilu).

Po petem odstavku je svet sklepčen, če je na seji prisotna večina njegovih članov. Svet sprejema odločitve z večino glasov vseh članov – jamstvo demokratične legitimnosti.

Šesti odstavek določa naloge Sveta.

Po predlaganem sedmem odstavku bo od te zakonske novele dalje sedež sveta v Ljubljani, kar pomeni, da bo geografsko nekako bolj v centru napram vsem romskim skupnostim v Sloveniji, oziroma natančneje: sedež sveta se preseli iz Murske Sobotne v Ljubljano, zaradi zagotavljanja ustrežnejše lokacije med jugovzhodno Slovenijo, Pomursko regijo ter ostalimi deli Republike Slovenije, kjer živijo romske skupnosti.

Po predlaganem osmem odstavku bo predstavnik državnega organa, pristojnega za narodnosti (predstojnik Urad Vlade Republike Slovenije) vabljen na vsako sejo sveta - gre za vzpostavljanje elementov demokratičnega dialoga in participacije z organom klasične državne uprave. Predsednik sveta je dolžan sklicati svet, če obrazloženo zahtevo za sklic poda predstojnik državnega organa, pristojnega za narodnosti.

K 4. členu

V novem drugem odstavku 11. člena bo v povezavi s prej navedeno krepitvijo demokratične legitimnosti svet z dvotretjinsko večino vseh svojih članov sprejel poslovnik in ga objavil v Uradnem listu Republike Slovenije. K poslovniku pa bo podal predhodno soglasje državnih organov, pristojnih za narodnosti.

Poslovniška materija bo po predlaganem novem tretjem odstavku vsebovala organizacijo in način dela sveta.

K 5. členu

Novi 15.a člen uvaja tudi sprememba pri izvajanju sofinanciranja društev in zvez društev romskih skupnosti. Javni razpisi zadnja leta potekajo preko Sveta romske skupnosti. Za izvedbo javnih razpisov Svet pridobi sredstva po letnih pogodbah z državnimi organi, pristojnimi za narodnosti. Ker se je skozi leta v praksi pokazalo, da predmetni sistem ne dosega pravih učinkov in poleg tega na podlagi ugotovitev Komisije za preprečevanje korupcije in Inšpektorata za javni sektor, ki je naložil spremembo zakona v tem delu, saj da predstavlja celo nelegitimen element, je potrebno s spremembami in dopolnitvami ZRomS-1 urediti to področje. Zato zakon uvaja spremembo ter izvajanje sofinanciranja društev, zvez društev romske skupnosti, njihovih medijev in drugih programov in projektov izobraževalne, kulturne, socialne, bivanjske, zdravstvene, informativne, založniške in druge dejavnosti, pomembne za izboljšanje položaja romske skupnosti, prenaša na državni organ, pristojen za narodnosti. S predvidenim novim členom se na zakonski ravni uvaja pravna podlaga za izvajanje javnih razpisov za dodeljevanje transfernih sredstev.

K 6. členu

Novi 16.a člen omogoča pospešitev prostorskega urejanja evidentiranih romskih naselij ter procesno posega v 121. in 123. člena Zakona o urejanju prostora. v primeru ko se postopek občinskega prostorskega načrta začne le za evidentirana romska naselja. S tem bodo omogočeni hitrejši postopki za urejanje prostorske problematike evidentiranih romskih naselij in izboljšanje bivalnih razmer pripadnikov romske skupnosti.

K 7. členu

Člen določa rok, v katerem se po uveljavitvi zakona ustanovi novi Svet iz 9. člena in ureja postopek sklica ustanovne seje ter določitve predsednika in prenehanje mandata do sedaj izvoljenih članov sveta.

Določa tudi rok, v katerem mora novi Svet sprejeti statut in poslovnik sveta, s katerima prenehata veljati prejšnja statuta in poslovnik sveta ter določa rok za uskladitev drugih aktov.

K 8. členu

Člen določa začetek veljavnosti zakona.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO

Zakon o romski skupnosti (ZRomS-1) Uradni list št. 33/07

9. člen

- (1) Ustanovi se Svet romske skupnosti Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: svet)
- (2) Svet predstavlja interese romske skupnosti v Sloveniji v razmerju do državnih organov.
- (3) Svet je oseba javnega prava. Pravno osebnost pridobi z dnem ustanovitve.

10. člen

(1) Svet sestavlja enaindvajset članov, od tega štirinajst predstavnikov Zveze Romov Slovenije in sedem predstavnikov romskih skupnosti v svetih samoupravnih lokalnih skupnosti iz 7. člena tega zakona.

(2) Sedem predstavnikov iz prejšnjega odstavka na tajnem glasovanju izmed sebe izvolijo predstavniki romskih skupnosti v svetih samoupravnih lokalnih skupnosti iz 7. člena tega zakona. Vsak predstavnik ima pri glasovanju sedem glasov, pri čemer lahko posameznemu kandidatu nameni samo en glas. V svet so izvoljeni tisti predstavniki romskih skupnosti v svetih samoupravnih lokalnih skupnosti, ki so prejeli največ glasov. Če predstavniku v svetu preneha članstvo, ga nadomesti oseba, ki je naslednja dobila največ glasov. Če takšne osebe ni, se po določbah tega odstavka izvoli nadomestnega člana. Pri volitvah po tem odstavku mora biti prisotna najmanj večina vseh predstavnikov romskih skupnosti v svetih samoupravnih lokalnih skupnosti iz 7. člena tega zakona. Za organizacijo in izvedbo volitev poskrbi pristojni državni organ za narodnosti, ki je tudi odgovoren za zakonito in pravilno izvedbo volitev.

(3) Člani sveta izmed sebe na tajnem glasovanju z dvotretjinsko večino vseh članov sveta izvolijo predsednika oziroma predsednico (v nadaljnjem besedilu: predsednik) sveta. Predsednik sveta je izvoljen za obdobje dveh let. Predsednik sveta predstavlja in zastopa svet.

(4) Svet se na novo konstituira najkasneje v roku treh mesecev po vsakih rednih volitvah v občinske svete. Konstitutivno sejo skliče pristojni državni organ za narodnosti. Svet je na novo konstituiran z izvolitvijo predsednika sveta.

(5) Predstavniku romske skupnosti v svetu samoupravne lokalne skupnosti, ki mu preneha mandat v svetu samoupravne lokalne skupnosti, preneha tudi članstvo v svetu.

(6) Svet je sklepčen, če je na seji prisotna večina njegovih članov.

(7) Naloge sveta so zlasti:

- obravnavanje vprašanj, ki se nanašajo na interese, položaj in pravice romske skupnosti;
- dajanje predlogov in pobud pristojnim organom;
- spodbujanje dejavnosti za ohranjanje romskega jezika in kulture;
- spodbujanje in organiziranje kulturne, informativne, založniške in druge dejavnosti, pomembne za razvoj romske skupnosti;
- razvijanje in ohranjanje stikov z romskimi organizacijami v drugih državah.

11. člen

(1) Svet z dvotretjinsko večino vseh svojih članov sprejme poslovnik in ga objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

(2) V poslovniku sveta se uredijo zlasti naslednja vprašanja:

- naslov sedeža sveta;
- način sklicevanja sej;
- način notranje organizacije dela;
- način mednarodnega sodelovanja;
- sejnine in stroški sodelovanja na sejah sveta;
- podrobnejša pravila odločanja na sejah sveta;

- način obveščanja javnosti o delovanju sveta.

(3) Vlada poda predhodno soglasje k določbam poslovnika sveta, ki se nanašajo na sejnine in stroške sodelovanja na sejah sveta.

Zakon o urejanju prostora (ZUreP-3) Uradni list RS, št. 199/21, 18/23 – ZDU-1O, 78/23 – ZUNPEOVE, 95/23 – ZIUOPZP, 23/24 in 109/24

121. člen (osnutek OPN)

(1) Občina pripravi osnutek OPN na podlagi in v skladu s sklepom o pripravi OPN, regionalnim in občinskim prostorskim planom, hierarhično nadrejenimi prostorskimi načrti, državnim prostorskim redom, smernicami nosilcev urejanja prostora, drugimi usmeritvami ter podatki nosilcev urejanja prostora in strokovnimi podlagami.

(2) Občina vključi javnost v pripravo osnutka OPN ter ji omogoči predložitev predlogov in usmeritev. Lahko izvede javni posvet ali delavnice ali kako drugače vključi javnost. V okviru priprave osnutka OPN se soočijo, usklajujejo in tehtajo različni interesi v prostoru, pripravijo in ovrednotijo se lahko variantne rešitve, če je to potrebno za posamezne prostorske ureditve. Hkrati s pripravo osnutka OPN se pripravi tudi osnutek okoljskega poročila.

(3) Nosilci urejanja prostora in ministrstvo, pristojno za celovito presojo vplivov na okolje, sodelujejo z občino pri pripravi osnutka OPN in osnutka okoljskega poročila. Za usklajevanje interesov lahko občina skliče posvet. Občina lahko zaprosi:

- nosilce urejanja prostora za podrobnejše usmeritve ter podatke in strokovne podlage, ki so jih ti dolžni zagotavljati in so potrebni za načrtovanje konkretnih prostorskih ureditev;
- ministrstvo, pristojno za celovito presojo vplivov na okolje, oziroma tiste državne nosilce urejanja prostora, ki sodelujejo pri celoviti presoji vplivov na okolje, za mnenje o obsegu in natančnosti informacij, ki morajo biti vključene v okoljsko poročilo.

(4) Nosilci urejanja prostora in ministrstvo, pristojno za celovito presojo vplivov na okolje, predložijo dokumente in informacije iz prejšnjega odstavka najpozneje v 30 dneh od prejema zaprosila. Če dokumentov in informacij ne predložijo v tem roku, se šteje da jih nimajo.

123. člen (predlog OPN)

(1) Izdelovalec prouči pripombe javnosti in pripravi predlog stališča glede načina njihovega upoštevanja. Če se pripomba javnosti nanaša na področje nosilca urejanja prostora, ga lahko občina seznaniti s pripombo in predlogom stališča glede načina njenega upoštevanja. Nosilec urejanja prostora mora občini v 15 dneh predložiti stališče glede predlaganega načina upoštevanja pripombe. Po potrebi se izvede usklajevanje interesov.

(2) Občina s sklepom potrdi predlog stališča glede upoštevanja pripomb iz prejšnjega odstavka. Izdelovalec pripravi predlog OPN in predlog okoljskega poročila. Občina ta gradiva objavi v prostorskem informacijskem sistemu.

(3) Če je predlog OPN glede na osnutek OPN tako spremenjen, da to vpliva na področje katerega od nosilcev urejanja prostora, ga občina pozove k dopolnitvi mnenja. Nosilec urejanja prostora v 30 dneh po objavi iz prejšnjega odstavka predloži mnenje o predlogu OPN in predlogu okoljskega poročila. Če tega ne stori v 30 dneh, se šteje da nima pripomb na predlog OPN in okoljsko poročilo.

(4) Občina po objavi iz drugega odstavka tega člena pozove ministrstvo, pristojno za celovito presojo vplivov na okolje, naj v 45 dneh ugotovi, ali so vplivi izvedbe predloga OPN na okolje sprejemljivi. Ministrstvo, pristojno za celovito presojo vplivov na okolje, pri tem, kot posvetovanje z organi, ki jih zadevajo okoljski vplivi, upošteva tudi mnenja nosilcev urejanja prostora iz drugega odstavka prejšnjega člena oziroma mnenja iz prejšnjega odstavka.

(5) Če je predlog OPN enak osnutku OPN, za katerega je že bilo pridobljeno mnenje o sprejemljivosti vplivov izvedbe OPN na okolje iz tretjega odstavka prejšnjega člena, se to mnenje šteje za mnenje Ministrstva, pristojnega za celovito presojo vplivov na okolje, iz prejšnjega odstavka.

(6) Če mnenje določenega državnega nosilca urejanja prostora kljub usklajevanju ostane negativno, se lahko v skladu z 20. členom tega zakona izpelje postopek odločanja o razrešitvi nasprotja javnih interesov.

(7) Občinski svet odloči, ali bo občina predlagala izvedbo postopka odločanja o načinu razrešitve nasprotja javnih interesov.